

Uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na trhu práce

Bc. Jiřina Králová

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiřina Králová**
Osobní číslo: **H13987**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na trhu práce**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti domů na půl cesty, uplatnitelnosti mladých lidí, trhu práce a zaměstnanosti.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUCHTOVÁ, Božena et al. Nezaměstnanost-psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada Publishing, a.s., 2002. ISBN 80-247-9006-8.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KREBS, Vojtěch et al. Sociální politika. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-58-X.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II. Praha: Univerzita Karlova - Nakladatelství Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

7. ledna 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

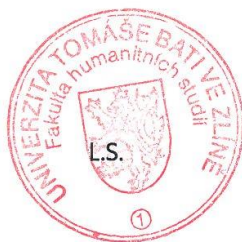
17. dubna 2015

Ve Zlíně dne 7. ledna 2015

doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdaním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem práce je analyzovat uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na trhu práce se zaměřením na nejvyšší dosažené vzdělání, na obor vzdělání, na délku zaměstnání, případně délku evidence na Úřadu práce a také na účast na brigádách v průběhu přípravy na zaměstnání.

Teoretická část se zabývá základními pojmy, které jsou významné pro celou práci, dále se zaměřujeme na současné postavení mladých osob na trhu práce, politiku zaměstnanosti a sociální zabezpečení. Praktická část je vypracována formou kvantitativního výzkumu, s použitím anonymního dotazníku, jehož výsledky jsou vyhodnoceny a graficky zpracovány.

Klíčová slova: dům na půl cesty, vzdělání, zaměstnanost, nezaměstnanost, pracovní uplatnění, trh práce, politika zaměstnanosti

ABSTRACT

The aim of the thesis is to analyse the employment of young people living in the half-way houses in the labour market focusing on the highest achieved level of education, the length of education, the length of employment, respectively the length of being in a register of a labour office and the participation in part-time jobs during the preparation for employment.

The theoretical part is concerned with the basic terms which are significant for the thesis. Next this part is focused on the current position of young people in the labour market, employment policy and social security. The practical part is developed in the form of quantitative research with the use of anonymous questionnaire. The results of the research are evaluated and graphically designed.

Keywords: half-way house, education, employment, unemployment, be employed, labour market, employment policy

Poděkování:

Děkuji tímto Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. za její odborné vedení a pomoc při psaní mé Diplomové práce, za její připomínky a návrhy, a zároveň děkuji všem respondentům za jejich ochotu poskytnout informace potřebné pro vypracování praktické části diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 MLADÍ LIDÉ.....	13
1.1.1 Pozdní adolescence	13
1.1.2 Mladý dospělý	15
1.2 DOMY NA PŮL CESTY	16
1.3 PRACOVNÍ TRH	17
2 SOUČASNÉ POSTAVENÍ MLADÝCH OSOB NA TRHU PRÁCE.....	18
2.1 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI MLADÝCH LIDÍ	19
2.2 DLOUHODOBÁ NEZAMĚSTNANOST MLADÝCH LIDÍ	20
2.3 UPLATNĚNÍ NA TRHU PRÁCE DLE VYSTUDOVANÉHO ZAMĚŘENÍ	20
2.4 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ UPLATNITELNOST MLADÝCH OSOB NA TRHU PRÁCE.....	22
2.4.1 Úroveň vzdělání	22
2.4.2 Obor vzdělání	22
2.4.3 Další vzdělávání	23
2.4.4 Praxe.....	25
2.4.5 Motivace k hledání pracovního uplatnění	25
2.4.6 Spolupráce škol se zaměstnavatelskou sférou.....	26
3 POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI A SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ.....	28
3.1 POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	29
3.1.1 Cílené programy pro mladé osoby	31
3.1.2 Záruky pro mládež	33
3.2 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ.....	35
3.2.1 Státní sociální podpora	36
3.2.2 Pomoc v hmotné nouzi.....	37
4 DOMY NA PŮLI CESTY.....	40
4.1 POSLÁNÍ A CÍLE SOCIÁLNÍ SLUŽBY	40
4.1.1 Poskytnutí ubytování.....	41
4.1.2 Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím	43
4.1.3 Sociálně terapeutické činnosti.....	44
4.1.4 Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí	46
4.2 ZÁSADY POSKYTOVANÝCH SLUŽEB	47
4.3 OKRUH OSOB, KTERÝM JE SLUŽBA URČENA.....	47
II PRAKTICKÁ ČÁST	49
5 REALIZACE VÝZKUMU	50

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL VÝZKUMU	50
5.2	FORMULACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	51
5.3	STANOVENÍ HYPOTÉZ	52
5.4	KVANTITATIVNÍ VÝZKUM.....	53
5.5	POUŽITÉ METODY – DOTAZNÍK	53
5.6	POSTUP VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	53
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU	54
6.1	VÝBĚR A POPIS VZORKU RESPONDENTŮ	54
6.2	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 1- ÚROVEŇ DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ	55
6.3	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 2 – ÚČAST NA BRIGÁDÁCH	59
6.4	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 3 – DÉLKA PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI.....	62
6.5	DOPLŇKOVÉ OTÁZKY	67
6.6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	70
6.7	DISKUZE.....	71
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	75
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	81
	SEZNAM GRAFŮ	82
	SEZNAM TABULEK.....	83
	SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Volba tématu této Diplomové práce byla ovlivněna skutečností, že se v dané problematice pracovně angažujeme. Od počátku roku 2010 spolupracujeme s dětskými domovy a domy na půl cesty v rámci realizace projektů financovaných ESF a státním rozpočtem ČR (Most přes minulost, Tam za řekou čeká život, Jít vlastní stopou, Na druhém břehu, Prolomit vlny, Inspirace, Krok k samostatné budoucnosti) zaměřených na uplatnění mladých lidí žijících v dětských domovech a v domech na půl cesty v osobním a pracovním životě. Mezi aktivity projektů patří vzdělávání, jehož cílem je pomoci mladým lidem se zapojením se do běžného i pracovního života např. finanční gramotnost, pracovně právní legislativa, orientace na pracovním trhu, úspěšné jednání s lidmi, partnerské vztahy, komunikační dovednosti. Další nedílnou součástí aktivit projektu je pracovní a bilanční diagnostika. Na základě jejich výsledků je mladým lidem nabízena možnost účasti v rekvalifikačních kurzech. Pro část absolventů rekvalifikačních kurzů je také možnost využití dotovaného pracovního místa.

V průběhu těchto aktivit jsme si plně uvědomili rozdíly mezi mladými lidmi a jejich přístupu k zodpovědnosti a k zaměstnávání se.

Cílem této práce je zmapovat jaký je přístup mladých lidí žijících v domech na půl cesty k zaměstnání, k možnostem jejich pracovního uplatnění a také srovnání přístupu k pracovnímu uplatnění mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a v rodině.

V teoretické části se věnujeme vymezení pojmů, důležitých pro celou práci – mladí lidé, domy na půl cesty, pracovní uplatnění, nezaměstnanost a s ní související sociální zabezpečení. Dále se zabýváme současným postavením mladých lidí na trhu práce a v návaznosti na to také politikou zaměstnanosti a sociálním zabezpečením

Výzkumná část práce je provedena pomocí kvantitativního výzkumu, technikou dotazníků, ze kterých jsou získávány potřebné informace. Cílem je zjištění, zda a jaké jsou statisticky významné rozdíly v oblasti přístupu k pracovnímu uplatnění mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a v rodině.

Téma diplomové práce se vztahuje k aktuálním problémům mladých lidí žijících v domech na půl cesty, a to hledání způsobů či cest v řešení dlouhodobé nezaměstnanosti a důsledků z ní vyplývajících. K jejich přístupu k zaměstnání, zhodnocením, zda je pro

mladé lidi z domů na půl cesty přínosnější aktivně hledat zaměstnání a mít tak zaručený příjem nebo spoléhat na sociální politiku státu a být odkázaný na sociální dávky.

Záměrem této diplomové práce je poukázat na rozdílné přístupy mladých lidí žijících v domech na půl cesty v jejich motivaci hledat si pracovní uplatnění, rozvíjet své pracovní návyky. Na základě zjištěných poznatků poukážeme na potřebu změny přístupu státu k sociální politice tak, aby bylo pro mladé lidi motivací pracovat a ne být odkázán na sociální dávky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první kapitole se věnujeme přehledu základních pojmů – mladí lidé, domy na půl cesty, pracovní trh, které jsou pro práci klíčové. Budou se vyskytovat v textu, tudíž je nutné jejich definování na začátku práce.

1.1 Mladí lidé

V naší práci se zabýváme pracovním uplatněním mladých lidí. Přejídná doba mezi dětstvím a dospělostí je označována jako období dospívání. Langmeier, Krejčířová (1998, 139 s.) ohraničují hranice této etapy následovně: dolní hranice 11-12 let, horní asi 20-22 let. Mezi dvanáctiletým „skoro ještě dítětem“ a dvacetiletým „skoro již dospělým“ je významný rozdíl, z toho důvodu bývá tato etapa dále dělena.

Období dospívání prohlašujeme za období konfliktů a to jak vnějších – s rodiči a často i s dospělými celkem, tak vnitřních. K tomuto můžeme přiřadit další z charakteristických znaků dospívání, citovou labilitu. Prožívání těchto vnitřních i vnějších bouří dospívání probíhá dívek méně dramaticky než u chlapců. Nakonečný (2003, 386 s.)

Pro naši práci jsou podstatná následující období.

1.1.1 Pozdní adolescence

Za období pozdní adolescence považujeme věk 15 až 20 let, je zde pravděpodobnost osobního posunu (oblast psychická, sociálně, výjimečně také somatická). Dochází ke komplexnějším psychosociálním proměnám, kdy se mění osobnost dospívajícího i jeho společenské postavení. Vágnerová (2005, 324 s.)

V tomto období dochází ke změnám ve vzhledu, který je cílem i prostředkem k dosažení požadované sociální pozice. Velkou roli sehrává sklon k uniformitě, napodobování vzorů, idolů. V období adolescence se vyskytuje důležitost fyzické zdatnosti, síly a výšky postavy. Tyto vlastnosti povzbuzují vědomí jedince, který jinak není úspěšný.

Setkáváme se s flexibilním uvažováním, které je mnohdy až příliš radikální, vzhledem k tomu, že adolescent není ovlivněn zkušenostmi. Kompetence na počátku tohoto období jsou potvrzeny přijetím do následující úrovně vzdělávání (učební obor, střední škola), která ovlivňuje i budoucí povolání. V tomto období se dotváří postoje a strategie chování ve vztahu k výkonu i vlastní sociální pozici. Dochází k završení rozvoje identity dospívajícího. Mnohdy se jedná o převzetí vzoru, který je pro danou sociální skupinu

příznačný, než o samostatné hledání vlastní identity. Dochází v plném rozvití ženské a mužské role, podstatné jsou i vztahy k ostatním lidem – člověk je určen také tím, ke komu patří. Sebepojetí ovlivňuje způsob prožívání a uvažování. Dospělost je mnoha adolescenty vnímána jako neatraktivní, vzhledem k tomu, že v ní dochází k propojení se zodpovědností a mnohými omezeními, a oni ještě nejsou dostatečně zralí na tyto skutečnosti. Setkáváme se s tzv. adolescentním moratoriem – potřebou oddálení dospělosti.

Mladý člověk je stále více přijímán jako dospělý. Již automaticky neodmítá normy a hodnoty, které jsou prezentovány dospělými, ale přemýšlí o nich a zaujímá k nim vlastní postoj, často radikální. Dochází také ke změně sociální role, zvláště v profesní oblasti. Tato proměna ovlivňuje vztah k dospělým, zejména rodičům a učitelům. Měl by již být ukončen proces separace od rodiny.

Setkáváme se s větší závislostí na vztazích s vrstevníky, kdy si navzájem pomáhají uspokojovat různé potřeby. Stabilní přítel s podobnými zájmy a hodnotami poskytuje jistotu. Vágnerová (2000, s. 296-297)

Mezi **významný sociální mezník** řadí Vágnerová (2005, s. 324-325) ukončení profesní přípravy, následované nástupem do zaměstnání, resp. volbou navazujícího vzdělávání. S tím je propojeno dosažení nebo oddálení ekonomické samostatnosti, které dosahují nejprve lidé v dělnických profesích a nejspíše vysokoškoláci. Ekonomická samostatnost je v našich sociokulturních podmínkách pokládána za jeden ze znaků dospělosti a dispozicí k přiznání vyšších práv.

Nástup do zaměstnání je spojen s různými problémy, ke kterým dochází díky rozdílu mezi očekáváním a realitou. Jak uvádí Vágnerová (2000, s. 294-295) adaptace na prostředí pracoviště a skupinu spoluzaměstnanců bývá obtížná. Velmi často nástup do zaměstnání otřese se sebejistotou nováčka, kdy jeho znalosti a schopnosti jsou ve srovnání se zkušenějšími kolegy slabé a reakce spolupracovníků často jeho sebevědomí nepodpoří. Ekonomická samostatnost přináší větší osobní svobodu, ale rovněž zaměstnání vyžaduje mnohá omezení a větší zodpovědnost.

1.1.2 Mladý dospělý

Za období mladé dospělosti považujeme věk 20-35 let, který je etapou nadějí a jejich postupného naplňování. Dochází k získání větší sebejistoty a vědomí vlastních kompetencí u mladého dospělého díky dosažení psychické dospělosti. Zodpovědnost za svá rozhodnutí a činy nazýváme nejvýznamnějším psychickým znakem dospělosti.

Dochází k utváření trvalejších profesních rolí, uzavírání manželství a rodičovství.

Rozvoj myšlení mladého člověka ovlivňují zkušenosti, charakteristické postformální myšlení. Mladý člověk je realistický, uvědomuje si mnohoznačnost problémů, připouští relativitu názorů i jejich časové omezení – akceptuje kognitivní nejistotu.

Dochází ke změně postoje k normám, což ovlivňuje vztah k povinnostem a s nimi spojené zodpovědnosti. Projevuje se i selektivita prosociálního zaměření. Osobně významné zkušenosti ovlivňují morální uvažování. Diferencuje se ženská a mužská role, která je ovlivněna i společensky podmíněnou změnou jejího pojetí.

Mladý člověk je schopný zvládnout profesní roli, což může uspokojovat různé psychické potřeby mladého člověka. Významnou součástí osobní identity se stává profesní role. První fázi mladé dospělosti považujeme za období profesního startu, ve druhé fázi vzniká profesní konsolidace. Způsob zvládnutí profesního startu je ovlivněn **osobností mladého člověka**, úrovní vzdělání, jeho zkušenostmi, osobnostními vlastnostmi a kompetencemi, významnou roli hraje sociální inteligence, míra empatie, schopnost komunikovat. Podstatná je aktuální motivace. Dále profesní start ovlivňují **různé sociální vlivy**, rodinné zázemí, případně vrstevníci, do jisté míry i mediální vlivy. Významnou měrou přispívá k ovlivnění mladého člověka i samotné pracoviště.

Fáze profesního startu je často spojována s tzv. šokem z reality, který vzniká je důsledkem nesouladu mezi realitou a představami nezkušeného zaměstnance.

Pro fázi profesní konsolidace je typické značné zaujetí pracovní činností a úsilí o rozvoj kariéry. Mladý dospělý má jasnou představu o své budoucnosti a skutečný cíl, kterého by chtěl docílit. Rozvíjí své profesní kompetence, získává nezbytné zkušenosti a přizpůsobuje se pracovnímu prostředí, ve kterém vyvíjí snahu o dosažení kýženého úspěchu.

U mladého člověka se objevuje snaha směřovat ke změně. Současnou bilanci i budoucí plány ovlivňuje potřeba vytvořit něco hodnotného, co by mohlo potvrdit smysl vlastního

života. Tato snaha se projevuje jak ve vztahu k profesní roli, tak i ve vztahu k dětem a partnerovi.

Všechny nově získané role – profesní, partnerské i rodičovské řadíme mezi důležité součásti identity. Jejich zvládnutí potvrzuje vlastní kvality i status dospělosti. Vágnerová (2000, s. 371-373)

Langmeier (2006, s. 170-173) toto období vnímá jako velmi odlišné jak od adolescence, tak od vlastní dospělosti. Mladý člověk je již vymaněný ze závislosti, která je typická pro dospívající, ale ještě nepřebírá plnou dlouhodobou odpovědnost dospělého věku. Zároveň se jedná o životní fázi, kdy je člověk nucen osvojit si množství nových znalostí a praktických dovedností a musí řešit množství zcela nových úkolů a situací. Přejímání role dospělého již přestává být uniformní, některé děti zůstávají déle v původní rodině, jiné se vrací zpět do původní rodiny po krátkém samostatném bydlení. Často se setkáváme s pozvolným nástupem do zaměstnání - dochází ke kombinaci zaměstnání a pokračování ve studiu).

1.2 Domy na půl cesty

Matoušek (1999, s. 32-33) označuje domy na půl cesty jako prozatímní ubytování pro mladé lidi, kteří byli dříve v dlouhodobé ústavní péči. Uživatelé si hradí ubytování, pečují o svou domácnost, jsou zaměstnání nebo studují, s ubytováním jsou zpravidla propojeny některé služby a programy, jiné jsou cíleně vynechány tak, aby uživatel byl donucen je vyhledat mimo dům na půl cesty.

Domy na půl cesty jsou určeny mladým lidem, kteří opouštějí dětský domov a nejsou zcela připravení na samostatný život. Zaměstnanci domů na půl cesty jsou odborníci, kteří cíleně připravují mladé lidi na samostatný vstup do života. Uživatelé zpravidla zůstávají v domě na půl cesty jeden rok, což je poměrně krátká doba na úspěšnou integraci, tedy pokud již uživatelé nebyli připravováni v dětském domově. Domy na půl cesty jsou překlenovacím mostem mezi dětským domovem a samostatným životem. V domech na půl cesty se uživatelé musí starat sami o sebe, ale jsou zde k dispozici pracovníci, kteří jim jsou ochotni pomoci například v oblasti pracovní, finanční, aj.

Domy na půl cesty se řídí Zákonem č. 108/2006 o sociálních službách. Zpravidla poskytují služby uživatelům do 26 let. Uživatelé jsou mladí lidé opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné

léčby. Poskytované služby jsou přizpůsobeny potřebám těchto uživatelů: ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutická činnost, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. Domy na půl cesty jsou rozděleny na dva typy, jeden přijímá uživateli k mnohaletým pobytům s minimální podporou a ve druhém typu je pobyt několikaměsíční a uplatňuje se zde koncepce resocializace. (Zákon č. 108/2006)

Jak říká Emilie Smrčková, zakladatelka Občanského sdružení Pod křídly, mladí lidé žijící v domech na půl cesty šanci mají na kvalitní život, mají možnost naučit se starat o domácnost, hospodařit, nakupovat si, spořit. Pokud má mladý člověk možnost jít do domu na půl cesty, má podle paní Smrčkové, vyhráno. (Zlínský deník, 2009)

1.3 Pracovní trh

Jak uvádí Buchtová (2002, s. 59-61) patří trh práce ke vzájemně propojeným segmentům tržního hospodářství. Jeho vývoj je ovlivněn stejnými tržními zákonitostmi jako ostatní trhy, ale obsahuje celou řadu osobitých rysů, které řadíme mezi projevy výjimečnosti výrobního faktoru práce. Práci řadíme mezi zdroje, ale neexistuje sama o sobě. Práci vykonávají lidé, jež jsou nositeli schopnosti pracovat (pracovní síly).

Mareš (2002, s. 54-61) upozorňuje na spojení pracovního trhu s tržní ekonomikou, ve které je, stejně jako služby a výrobky, prodávána a kupována také práce (směňování pracovních smluv a mezd za čas a kvalifikaci pracovníků).

Offe (in Mareš 2002, s. 54) nahlíží na pracovní trh jako na instituci, která řeší problém dvojí alokace, neboť:

- soustavě výroby musí být poskytnuta pracovní síla v požadovaném složení, což v praxi znamená rozmístění jedinců podle jednotlivých výrobních procesů a činností,
- pracovní síla musí být zajištěna sociálními (postavení) a finančními (příjem) prostředky.

Ze sociologického pohledu je trh práce vnímán jako sociální systém a pole působnosti sociálních institucí, které jsou určeny k alokaci zaměstnání (jako specifických sociálních rolí). Trh práce je založen na institucích, které na trhu práce působí svým tlakem a legitimizací určitých aktivit, tak jako je tomu u jiných forem ekonomického, politického a sociálního života.

2 SOUČASNÉ POSTAVENÍ MLADÝCH OSOB NA TRHU PRÁCE

Z dostupných údajů zjišťujeme, že se světová ekonomika a trh pomalu vzpamatovávají z recese. Faktem je, že trh práce reaguje obvykle s půlročním opožděním na ekonomický vývoj, který je měřený ukazatelem HDP. S ohledem k vyšší opatrnosti zaměstnavatelů můžeme předpokládat, že bude díky zasažení krizí ještě vyšší. Mladí lidé patří mezi nejvíce ohroženou skupinu.

V době hospodářského rozvoje v mnoha zemích Evropy patřili k nejpočetnější skupině nezaměstnaných osoby nad 50 let, v současné době se však poměry mění a mezi propouštěnými převládají mladší lidé.

Nejdéle trvá nalezení pracovního uplatnění čerstvým absolventům. Oproti ostatním žadatelům o zaměstnání se u nich projevuje znevýhodnění v důsledku nedostatečné praxe, chybějícími pracovními návyky a minimem zkušeností. Dochází ke změně postoje mladých lidí. Dřívější názor mladých lidí „proč trávit čas náročným studiem, když si sám mohu vydělávat“ se změnil na „**raději studovat než být nezaměstnaný**“.

Snížený počet pracovních míst může přispívat k motivaci mladých lidí na získání nebo doplnění si vyšší úrovně vzdělání nebo působit preventivně u předčasného ukončení školy. Nabízená volná pracovní místa mnohdy neodpovídají dosaženému vzdělání uchazečů o zaměstnání.

Z celoročního hlediska bývá září měsícem, kdy nezaměstnanost absolventů je na maximu. Jejich počet postupně klesá až do měsíce května následujícího roku, kdy se opět setkáváme s nárůstem počtu absolventů. Tato situace vzniká díky postupnému registraci nových absolventů na úřadech práce.

2.1 Míra nezaměstnanosti mladých lidí

Vysoká míra nezaměstnanosti je ovlivněna problémy s uplatněním se na trhu práce a je spojena s jistým fenoménem nepříznivého hospodářského vývoje. V situaci, kdy je možné snadno nalézt pracovní uplatnění, hovoříme o nízké míře nezaměstnanosti. K tomuto dochází v době hospodářského růstu. Mezi pravděpodobné důvody nezaměstnanosti můžeme zařadit:

- nedostatečnou informovanost o pracovních místech, nedostatečný trh práce,
- pojištění a podporu v nezaměstnanosti – uchazeči o zaměstnání jsou raději nezaměstnaní, neboť je to pro ně finančně výhodné – hovoříme o dobrovolné nezaměstnanosti,
- minimální mzdu – v případě, že je minimální mzda postavena výše než je tržní cena, dochází k navýšení nabídky nad poptávkou a někteří nezaměstnaní nezískají pracovní místo,
- odbory a kolektivní vyjednávání – zaměstnavatelé jsou nuceni zvyšovat mzdy, důsledkem může být propouštění části zaměstnanců z důvodu pokrytí zvýšených mezd.

V České republice celková míra nezaměstnanosti, měřená podle metodiky Eurostatu, osciluje v jednotlivých čtvrtletích roku 2013 kolem 7% hranice, míra nezaměstnanosti mladých do 25 let se pohybovala v rozmezí mezi 17,6 a 19,6 %, čili je oproti celkové téměř až trojnásobná. (Infoabsolvent, 2014)

Pro srovnání uvádíme informaci zveřejněnou dne 8. 12. 2014: k 30. 11. 2014 bylo evidováno Úřadem práce ČR (ÚP ČR) celkem 517 508 uchazečů o zaměstnání. Což je o 2 130 méně než v říjnu a o 47 805 méně než v listopadu 2013. Z celkového počtu lidí bez práce bylo 500 005 dosažitelných uchazečů (schopnost okamžitého nástupu do zaměstnání). Podíl nezaměstnaných zůstal na 7,1 %. Naopak došlo k nárůstu volných pracovních míst – meziměsíčně o 1 180, meziročně pak o 21 896. Celkově zaměstnavatelé prostřednictvím ÚP ČR nabídli 59 397 těchto pracovních míst.

Nejčastěji byli evidováni uživatelé s nízkou kvalifikací, se základním, nedokončeným a středním odborným vzděláním a s výučním listem. Dále pak mladí lidé mezi 20 –24 lety, uchazeči ve věku 35 – 39 let a nezaměstnaní nad 50 roků. Dlouhodobě evidovaní uživatelé se významně se podíleli na složení uchazečů.

Na konci listopadu evidoval ÚP ČR 28 721 absolventů škol všech stupňů vzdělání a mladistvých. Z toho jen absolventů bylo 24 876. Celkový počet mladých lidí bez práce klesl meziměsíčně o 2 956 a meziročně pak o 11 258 osob. Jejich podíl na celkové nezaměstnanosti činil 5,5 % (říjen 2014 – 6,1 %, listopad 2013 – 7,1 %). (Kurzy, 2014)

2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost mladých lidí

Za dlouhodobou nezaměstnanost je považována doba bez práce delší než jeden rok, u absolventů se tato doba zkracuje na 6 měsíců. Dlouhodobá nezaměstnanost na začátku pracovní kariéry může být velmi kritická, neboť často díky ní mladí lidé získávají pocit osobního selhání.

Dlouhodobou nezaměstnanost mladých lidí v České republice řadíme k podstatným problémům. Více než polovina mladých lidí bez práce (do 24 let včetně) hledá bezvysledně pracovní uplatnění déle než 6 měsíců, většina z nich hledá déle než rok:

- u bezmála 25 % mladých lidí evidujeme dobu bez zaměstnání v rozsahu 6–11 měsíců,
- u bezmála 32 % mladých lidí evidujeme dobu bez zaměstnání 12 měsíců a více.

(ČSÚ, 2014)

2.3 Uplatnění na trhu práce dle vystudovaného zaměření

Odraz krize se projevuje nejen v **navýšení počtu nezaměstnaných**, ale rovněž i ve **snížení počtu volných míst**, která jsou k dispozici pro nové pracovní síly. Díky tomu došlo k výraznému snížení šance nezaměstnaných na nalezení nejvhodnějšího (nebo vůbec jakéhokoli) zaměstnání.

Nejmladší uchazeči o zaměstnání jsou znevýhodněni především díky konkurenci zkušenějších čerstvě propuštěných pracovníků. Mezi nejvíce ohroženou skupinu patří mladí lidé (15–24 let). Zejména čerstvým absolventům škol trvá nalezení pracovního uplatnění výrazně déle a s většími obtížemi, neboť nemají požadovanou praxi.

Profesní složení nabízených míst je odlišné od kvalifikačního složení nezaměstnaných. Nabídka volných pracovních míst je často zcela odlišná od kvalifikace nezaměstnaných.

Díky ekonomické krizi byly firmy donuceny naučit se efektivněji využívat pracovní síly, tudíž nevzniká potřeba navýšení počtu nových pracovníků.

V technických oborech se setkáváme se stárnutím pracovních sil a zájmem zaměstnavatelů o technicky vyškolené specialisty. Stále se setkáváme se zájmem o kvalifikované řemeslníky a absolventi strojírenských a elektrotechnických oborů tak mají v České republice značně vysoké naděje na získání adekvátního pracovního uplatnění.

Díky proměňujícímu se charakteru práce v jednotlivých oborech se v posledních letech **velmi často setkáváme s požadavkem zaměstnavatelů na maturitní úroveň vzdělání uchazečů o práci.** Od těchto uchazečů zaměstnavatelé očekávají zejména vyšší flexibilitu, snahu učit se novým věcem, schopnost samostatné práce a aplikace teoretických poznatků do praxe (adaptování poznatků na určitý specifický problém a jeho samostatné vyřešení). Domnívají se, že u maturantů se tato schopnost objevuje častěji než u vyučených, za samozřejmost jsou považovány požadavky na řemeslnou zručnost a technické znalosti. Se srovnatelným posunem se setkáváme také v administrativních profesích, kde jsou stále častěji požadovány bakalářské úrovně nebo absolvování VOŠ se širokou uplatnitelností oproti dříve požadovanému maturitnímu vzdělání.

Vzhledem k technologickému pokroku a rostoucím nárokům zaměstnavatelů se stále častěji setkáváme s požadavkem na **vysokoškolské vzdělání.** Velmi významnou šanci na uplatnění na trhu práce s dlouhodobou perspektivou mají především absolventi vysokých škol s technickým zaměřením.

Z těchto důvodů mladí lidé žijící v domech na půl cesty patří ke skupině uchazečů o zaměstnání, která má velký problém s integrací na pracovní trh.

2.4 Faktory ovlivňující uplatnitelnost mladých osob na trhu práce

Získání zaměstnání je obecně podmíněno mnoha faktory, ať už hospodářským a sociálně-demografickým vývojem regionu a s nimi spojeným vývojem nezaměstnanosti, nebo také vlivem subjektivních povah.

2.4.1 Úroveň vzdělání

Obecně platí, že **snazší uplatnění** na trhu práce nalézají **absolventi s vysokých a vyšších odborných škol** (situace se však liší s ohledem na obor vzdělání).

S vyšším vzděláním absolventů stoupá nutnost umění osvojit si klíčové kompetence, mezi které řadíme:

- ochota dále se vzdělávat – u všech úrovní vzdělání,
- schopnost čtení a porozumění pracovním instrukcím – ukončený učební obor,
- znalost práce s výpočetní technikou – středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou,
- schopnost dobrého ústního a písemného projevu,
- schopnost samostatného rozhodování, zodpovědnost, všestranné znalosti a dovednosti, znalost cizích jazyků. (Infoabsolvent, 2014)

2.4.2 Obor vzdělání

V letech 2008-2009 proběhl průzkum mezi pracovníky Úřadů práce s dotazem na studijní obor, jehož absolventi nebudou mít problém při přechodu na trh práce. Pracovníci nejvíce uváděli tyto obory:

- zdravotnictví a lékařství – značně vysoká šance na uplatnění na trhu práce pro všechny úrovně vzdělání; dlouholetý problém s dostatkem kvalifikovaných zaměstnanců,
- učební obory ve stavebnictví – i přes nedostatečnou praxi by absolventi neměli mít problém s uplatněním na trhu práce; dlouholetý problém s dostatečným množstvím kvalifikovaných pracovníků; u absolventů se často setkáváme s nižší mzdou než u zkušených zaměstnanců.

Mezi obory, kde absolventi budou mít problém při přechodu na trh práce, uváděli:

- ekonomické obory – vysoké procento nezaměstnaných absolventů, zejména z důvodů vysokého počtu absolventů těchto oborů; jejich uplatnění je ztíženo nedostatečnou praxí; výskyt dlouhodobého nezájmu o absolventy nástavbových oborů,
- gastronomické obory – oblastní rozdíly; profese kuchař a číšník má stále vysoké zastoupení v nabídce volných pracovních míst; vysoká fluktuace pracovníků na pozici kuchař, číšník; vysoký počet absolventů, ale nemají dostatečnou praxi ani zájem o práci v oboru,
- strojírenství a elektrotechnika – uplatnění absolventů ovlivněno ekonomickou situací v regionu; problém s uplatněním absolventů - útlum výroby a nedostatečné praxe; možná změna do budoucna (v případě zlepšení hospodářské situace) – v období před ekonomickou krizí výskyt dlouhodobého nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců,
- zemědělské obory – absolventi všech úrovní mají problém s uplatněním na trhu práce; dlouhodobý nezájem ze strany zaměstnavatelů o nové zaměstnance,
- obory zaměřené na obchod – velký počet absolventů, dlouhodobý nízký zájem o pracovníky v tomto oboru. (Infoabsolvent, 2014)

2.4.3 Další vzdělávání

Současnou situaci v oblasti v rozvoje dalšího vzdělávání v ČR ovlivňuje chybějící strategické a koncepční uchopení, nedostatečný monitoring kvalifikačních potřeb trhu práce a jejich prognostika a také neexistující nástroje, které by usnadňovaly a stimulovaly další vzdělávání. Schází systémové zavedení prvků finanční podpory pro účast v dalším vzdělávání, setkáváme se s nízkou informovaností občanů o přínosech a významu dalšího vzdělávání a o možnostech uplatnitelnosti na trhu práce, zároveň také s nízkou úrovní funkčního kariérového poradenství, jehož cílem by bylo ověřit získané kompetence uživatelů a navrhnout následující způsob získávání či prohlubování jejich vzdělání. Tuto situaci z části ovlivňuje rozdělení kompetencí mezi resorty školství a práce a sociálních věcí. MPSV zastřešuje část oblasti dalšího vzdělávání – především zajišťování informací o současných a budoucích potřebách trhu práce a v návaznosti na to na kvalitu vzdělávání a

rekvalifikací, poradenství k trhu práce. MŠMT, jehož úkolem je zajištění kvality a provázanosti počátečního a dalšího vzdělávání, zvyšování relevance počátečního vzdělávání s ohledem na potřeby trhu práce, zabezpečování ověřování a uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v návaznosti na profesní kvalifikace obsažené v Národní soustavě kvalifikací.

Zjištěné problémy:

- nízká kapacita institucí trhu práce, poskytované služby neodpovídají zcela potřebám uživatelů,
- nedostatečná kvalita systému dalšího vzdělávání.

Příčiny:

- nedostačující personální zajištění činností vykonávaných institucemi trhu práce,
- nedostačující proškolení zaměstnanců institucí trhu práce,
- nabídka nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti již dostatečně neodpovídá potřebám, a to zejména v oblasti propojování jednotlivých nástrojů tak, aby jejich aplikace vedla k postupnému vstupu na trh práce,
- nedostatečný rozsah a kvalita statistických informací o trhu práce a aktivní politice zaměstnanosti, nesystematické provádění vyhodnocování efektivity jednotlivých nástrojů,
- nedostatečné zapojení aktérů na trhu práce do stanovení cílů politiky zaměstnanosti a do realizování aktivní politiky zaměstnanosti, neoptimální rozdělení kompetencí jednotlivých pracovišť, nesystémová provázanost kompetencí na jednotlivých stupních řízení,
- nízké výdaje na APZ (jak na jednoho uchazeče o zaměstnání, tak podílem na HDP) a z toho vyplývající nízký podíl uchazečů a zájemců o zaměstnání podpořených nástroji APZ,
- systém dalšího vzdělávání nedostatečně funkční, nedostatečné předvídání kvalifikačních potřeb, nedostatečné poradenství k volbě povolání a kariérové poradenství,
- absence daňového zvýhodnění dalšího vzdělávání. (MPSV, 2014)

2.4.4 Praxe

Praxe a předchozí pracovní zkušenosti jsou kritéria, která jsou zaměstnavateli poměrně často silně zdůrazňována. Zaměstnavatelé poukazují na to, že mladí lidé nedisponují dostatečně rozvinutými pracovními návyky ani výraznějšími zkušenostmi se zapojením do pracovního procesu. Setkáváme se se dvěma různými postoji zaměstnavatelů k nezátíženosti pracovními návyky:

- zaměstnavatel nezátíženost vítá, oceňuje možnost „zformování si“ pracovníka pro potřeby své firmy,
- zaměstnavatel nezátíženost vnímá jako částečný handicap, vzniká delší doba zapracování se na pracovní pozici.

Na druhou stranu zaměstnavatelé často oceňují vyšší potenciál absolventů z hlediska jejich dalšího vzdělávání, zvyšování kvalifikace a rozvoje schopností a dovedností, dále pak počítačové gramotnosti, flexibility a jazykových dovedností.

Většina mladých lidí v současné době využívá možností brigád, případných stáží ve firmách. Tyto zkušenosti vnímáme jako velmi cenné v souvislosti s rozvojem pracovních návyků a v nemalé míře i v získávání detailního náhledu do pracovního procesu, firemní struktury a firemní kultury.

Jednou z významných překážek, která brání v zaměstnávání absolventů, je jejich nereálná představa o výši mzdy, pracovním zařazení a pracovní době. (NÚV, 2014)

2.4.5 Motivace k hledání pracovního uplatnění

„Práce je jedním z nejsilnějších socializačních faktorů, a její ztráta tak znamená nejen ztrátu zdroje příjmů, ale i ztrátu sociálních vazeb a nebezpečí izolace.“ (Hučín, 2001)

Ztráta zaměstnání ovlivňuje všechny stupně hierarchie potřeb nezaměstnaného člověka. Pro mnoho lidí, zvláště pro ty, kteří považují práci za smysl života, znamená ztráta zaměstnání ztrátu možnosti seberealizace.

Podle některých psychologů můžeme současnou českou populaci rozdělit podle vztahu k práci zhruba na dvě skupiny:

- první skupina vnímá práci jako součást svého životního stylu a pevnou složku života i volného času. Tito lidé nemají pevně ohraničenou pracovní dobu, zcela jí přizpůsobují i svůj osobní program. Volnočasové aktivity využívají k setkávání s obchodními partnery nebo projednávání pracovních aktivit,
- druhá skupina vnímá práci jako nutné zlo. Tito lidé upřednostňují pevnou pracovní dobu a osobně se realizují mimo pracovní oblast, i v koníčcích a ve volném čase. Většinou nemají zájem o služební postup, kvůli zaměstnání nejsou ochotni příliš riskovat a je pro ně podstatnější jisté pracovní místo, i s nižším finančním ohodnocením. Někteří jsou ochotni odmítnout vyšší funkci z důvodu narušení životního stylu. (Hučín, 2001)

Jak uvádí Bělohlávek (1996, s. 170) zjištění motivace k práci je vnímáno jako přínos pro vedoucí pracovníky, ale také i pro samotné uchazeče o práci. „Jsme zvyklí rychle usuzovat o motivaci ostatních lidí na základě vlastní zjednodušené teorie, za pomoci svých dosavadních zkušeností s lidmi a promítáním do nich našich postojů a motivací. Díky nim se často uchylujeme k posuzování jednání druhých. „Ve skutečnosti se na každém rozhodnutí podílí celá řada motivů, z nichž mnohé nemusejí být vědomé ani jejich nositeli. (Škola manažerského rozvoje, 2010)

2.4.6 Spolupráce škol se zaměstnavatelskou sférou

Spolupráce škol se zaměstnavatelskou sférou obsahuje rozsáhlou škálu činností. Zpravidla se jedná o dlouhodobou nebo střednědobou (spíše než jednorázovou) spolupráci, která obsahuje spolupráci školy a zaměstnavatele při vytváření ŠVP a vymezení požadavků na odborné kompetence žáků, účast zaměstnavatele na odborném výcviku žáků (např. zajišťování praktické výuky v reálném prostředí), kooperace zaměstnavatele a učitelů (rozšíření vzdělávání), zapojení do získávání odborných dovedností a kompetencí spojených s orientací na pracovním trhu (např. poskytování odborné praxe, brigád nebo zaměstnání po absolvování studijního programu).

Mezi další formy spolupráce můžeme zařadit:

- pořízení moderních přístrojů, nových strojů a zařízení zaměstnavatelem, díky nimž může škola zajistit přípravu žáků v souladu s vývojem nových technologií. Školy většinou těmito možnostmi nedisponují, mnohdy používají zastaralé technologie, tudíž žáci nemají možnost naučit se pracovat s moderní technikou, využívanou v praxi. Pro zaměstnavatele je tato investice výhodná, neboť žáci již při odborné praxi využijí znalosti strojů a rychle se dokáží zapojit do pracovního procesu,
- poradenství pro žáky - zahrnuje prezentaci zaměstnavatelů ve školách, společné aktivity v rámci public relations, podporování odborných soutěží,
- sponzorování ze strany zaměstnavatelů – zaměřeno na školy nebo přímo na jednotlivé žáky a studenty, jedná se o nabídku brigád, praxí, v ojedinělých případech i poskytování prospěchového stipendia,
- podpora odborné kvality učitelů zaměstnavateli – zajištění odborných exkurzí pro pedagogy, poskytování odborných materiálů, poradenství. (NÚV, 2013)

3 POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI A SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Politika zaměstnanosti je prostředkem sledujícím dynamickou rovnováhu na trhu práce a efektivní využití pracovních sil. Rozlišuje se aktivní a pasivní politika zaměstnanosti, přičemž každá má své specifické zaměření. V současné době se důraz relativně více posouvá k aktivním složkám politiky zaměstnanosti. Dodržuje věcné i legislativní přibližnosti s politikami zaměstnanosti EU.

Úkolem politiky zaměstnanosti je podporovat dynamickou rovnováhu na trhu práce a omezit nezaměstnanost. Je úzce svázána s globální hospodářskou a regionální politikou a se všemi obory sociální politiky.

Řídí se zákonem o zaměstnanosti č.1/1991 Sb., v němž je specifikováno právo na práci užitečnou a společensky prospěšnou – to znamená na právo:

- na pracovní uplatnění těch co chtějí a mohou pracovat a práci skutečně hledají,
- na rekvalifikaci nezbytnou pro pracovní uplatnění na nových pracovních místech,
- na hmotné zabezpečení v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace (v praxi nazývané podporou v nezaměstnanosti),

Primárním článkem, který uskutečňuje politiku zaměstnanosti, se staly úřady práce, které jako orgány státní správy zabezpečují služby zaměstnanosti v dané oblasti. Jsou samostatnými subjekty, územně řízenými a plní základní funkce – informační, poradenskou, zprostředkovatelskou, podnikatelskou. **Informační funkce** poskytuje aktualizované přehledy o struktuře nabídky pracovních sil a vývoji na trhu práce v dané lokalitě, důvodech nerovnováhy, o volných pracovních místech, mzdových požadavcích. **Poradenská funkce** poskytuje poradenství v právních, ekonomických, sociálních, psychologických otázkách, v případě, že se jedná o pracovní uplatnění a rekvalifikace. **Zprostředkovatelská funkce** zajišťuje zprostředkování práce uchazečům o zaměstnání na základě jejich evidence a evidence volných pracovních míst, zajišťují pracovní místa handicapovaným, rekvalifikace a poskytují hmotné zabezpečení uchazečům v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace. **Podnikatelská funkce** se podílí finanční účastí na tvorbě nových pracovních míst a pracovním uplatnění uchazečů o zaměstnání (zaměstnávání absolventů škol a podpora drobného podnikání) a na zajišťování rekvalifikace.

Podnikatelská činnost úřadů práce je svým způsobem nejvýznamnější, je těžištěm aktivní politiky zaměstnanosti. Obsahuje především podporu a finanční spoluúčast úřadů práce na vytváření nových pracovních míst u zaměstnavatelů a pracovních příležitostí (společensky účelná pracovní místa a veřejně prospěšné práce), podporu a finanční příspěvky uchazečům, kteří se rozhodnou pro drobné podnikání, programy podpor zaměstnavatelům, kteří zajišťují odbornou praxi a zaměstnávání absolventů škol. Dále pak programy podpor pro zvýšení zaměstnatelnosti zdravotně znevýhodněných osob a organizování a finanční spoluúčast na zabezpečování rekvalifikačních programů a rekvalifikací. Krebs a kolektiv (2002, s. 226-241)

3.1 Politika zaměstnanosti v České republice

Nejvýznamnějším podkladem v oblasti zaměstnanosti pro rok 2014 je strategie „Evropa 2020“ a na ní navazující strategie **Národní program reforem České republiky**, jejichž cílem je na národní úrovni dosažení do roku 2020 nárůst celkové výše zaměstnanosti ve věkové skupině 20 - 64 let na 75 %, a to následovně:

Tabulka 1 Cílová skupina pro strategii „Evropa 2020“

Cílová skupina	Plánovaný cíl
u žen ve věku 20 - 64 let	na 65 %
u starších pracovníků ve věku 55 - 64 let	na 55 %
snížení míry nezaměstnanosti u mladých osob 15 - 24 let	o 1/3 oproti roku 2010
snížení míry nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací	o 1/4 oproti roku 2010

Tabulka č. 2 Zdroj: ESF ČR[online] – upraveno

Tabulka 2 Specifické kvantifikované národní cíle Strategie Evropa 2020

Ukazatel	Jednotka	Výchozí hodnota (2010)	Cílová hodnota v roce 2020
Celková míra zaměstnanosti	Podíl v populaci ve věku 20-64 let	70,4 %	75 %
Míra zaměstnanosti žen	Podíl v populaci žen ve věku 20-64 let	60,9 %	65 %
Míra zaměstnanosti starších osob	Podíl v populaci ve věku 55-64 let	46,5 %	55 %
Míra nezaměstnanosti mladých osob	Podíl z pracovní síly ve věku 15-24 let	18,4 %	12,3 % (snížení o 1/3)
Míra nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací	Podíl z pracovní síly starší 15 let s kvalifikací stupně ISCED 0 – 2	25,0 % 16	18,8 % (snížení o 1/4)
Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením	Podíl osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou	15,3 % (1 566 tis. osob)	14,7 % (1 566 tis. osob); ev. 14,4 % (1 536 tis. osob)

Tabulka č. 2 Zdroj: ESF ČR[online] – upraveno

V 1. pololetí 2014 byla realizace politiky zaměstnanosti ovlivněna ekonomickým obnovením, které následovalo po dvou letech hospodářské recese.

Poskytování příspěvků aktivní politiky zaměstnanosti je určeno vymezenými kritérii, ukotvenými v Normativní instrukci č. 1/2014 Ministerstva práce a sociálních věcí určené ÚP ČR, a která stanovuje, že prostředky aktivní politiky zaměstnanosti jsou primárně určeny uchazečům o zaměstnání, pro které není možné zajistit zaměstnání jiným způsobem z důvodu jejich individuálních charakteristik. Mezi nejvíce ohrožené osoby na trhu práce řadíme osoby zdravotně postižené. Následují mladí lidé do 25 let bez praxe, osoby starší 55 let věku a rodiče, především matky po ukončení rodičovské dovolené. Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti jsou také určeny k boji se sociálním vyloučením a v neposlední řadě jsou určeny pro osoby evidované na Úřadu práce déle než 5 měsíců.

V 1. pololetí 2014 stále pokračovala podpora zaměstnavatelů v oblasti systému investičních pobídek, která je vymezena na vytvoření nových pracovních míst, rekvalifikaci nebo vzdělávání pracovníků.

Významnou podporou byl příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (§ 78 zákona o zaměstnanosti). (MPSV, 2014)

3.1.1 Cílené programy pro mladé osoby

Cílené programy pro mladé osoby plně využívají nástrojů Aktivní politiky zaměstnanosti, mezi ně řadíme rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program, poradenství.

Rekvalifikace napomáhá k získání nové kvalifikace nebo k rozšíření stávající. **Investiční pobídky** představují hmotnou podporu tvorby nových pracovních míst nebo rekvalifikaci. **Veřejně prospěšné práce** zahrnují údržbu a úklid veřejných prostranství ve prospěch státních nebo obecních institucí, nezaměstnaným přináší finanční přílepkování a zároveň napomáhají před sociální izolací, jsou časově omezeny. **Společensky účelná pracovní místa** jsou určena pro uchazeče s nedostatkem pracovních příležitostí, napomáhá k dlouhodobějšímu, případně trvalému pracovnímu uplatnění. **Příspěvek na zapracování** je poskytován ÚP zaměstnavateli v případě přijetí do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému je při zprostředkování zaměstnání věnována zvýšená péče (dle § 33 zákona o zaměstnanosti). **Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program** může být poskytován zaměstnavateli při přechodu na nový výrobní program a nemožnosti zabezpečení práce pro zaměstnance v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. **Poradenství**, jehož účelem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů fyzických osob pro volbu povolání, pro zprostředkování vhodného zaměstnání, pro volbu přípravy k práci osob se zdravotním postižením a při výběru vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. (Zákon č. 435/2004, Sb., o zaměstnanosti §104)

Mezi nejznámější celostátní programy můžeme zařadit projekty Ministerstva práce a sociálních věcí, realizované prostřednictvím Fondu dalšího vzdělávání. Tyto projekty jsou financovány z prostředků ESF (Evropského sociálního fondu) prostřednictvím Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) a státního rozpočtu ČR. Tento operační program je zaměřen na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky trhu práce, profesního vzdělávání, dále na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech. (ESF ČR, 2014)

Mezi projekty cílené na mladé osoby patří například: Projekt „**Stáže ve firmách – vzdělávání praxí**“, který byl financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a státního rozpočtu ČR.

Doba realizace projektu byla 1. 6. 2012 - 31. 10. 2014. Projekt byl určen pro všechny občany České republiky (mimo OSVČ) s trvalým pobytem mimo hlavní město Praha.

Hlavním cílem bylo zavedení inovativního systému dalšího vzdělávání prostřednictvím stáží ve firmách a zvýšení uplatnitelnosti občanů na trhu práce.

V průběhu realizace projektu proběhlo 6244 stáží u téměř 3 200 firem. Do projektu se zaregistrovalo 9 860 poskytovatelů a 35 960 uchazečů.

Podmínky stáže byly koncipovány tak, že stážisté neměli nárok na mzdu (stáž byla jejich vzděláváním), avšak nepřicházeli o státní příspěvky, jež by jim příslušely, i pokud by se stáže v rámci projektu neúčastnili. Stážistům bylo hrazeno stravné a za určitých podmínek i cestovné a ubytování. Firmám byly za stážistu uhrazeny fixní náklady na stáž (definované šablonou stáže). Pro stážistu bylo pak nepochybně velkou výhodou také to, že mu vždy byl přidělen mentor, který dohlížel na plnění zadaných úkolů a zajišťoval odbornou konzultaci. Po absolvování stáže získal stážista kromě nových dovedností také doklad o absolvované stáži -certifikát Europass. (MPSV, 2014)

Na tento projekt navazuje Projekt „**Stáže ve firmách – vzdělávání praxí 2**“, který je opět financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a státního rozpočtu ČR. Projekt je realizován v období od 1. 8. 2014 do 30. 6. 2015.

Globálním cílem projektu je zkvalitnit, zefektivnit a zpopularizovat další vzdělávání jedinců a zvýšit jejich motivaci a přístup k dalšímu vzdělávání. Hlavním cílem projektu je potom rozšíření systému poskytování stáží nastaveného projektem Stáže ve firmách 1 o nové inovativní systémové prvky. Dojde tak k posílení stáží jako jednoho ze způsobů dalšího individuálního profesního vzdělávání obyvatel České republiky. (MPSV, 2014)

Dále můžeme uvést projekt „**Stáže pro mladé zájemce o zaměstnání**“, který je realizován v období od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2015 a je určen žákům posledních ročníků středních škol a studentům posledních dvou semestrů vyšších odborných škol a vysokých škol, mladí lidé mohou absolvovat stáže v průběhu letních prázdnin.

Hlavním cílem projektu je zvýšení zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti mladých zájemců o zaměstnání – budoucích absolventů při prvním vstupu na trh práce a to získáním praktických dovedností a pracovních zkušeností během absolvování odborné stáže u zaměstnavatele.

Na tento projekt navazuje projekt „Stáže pro mladé zájemce o zaměstnání 2“, kde je doba realizace projektu od 1. 3. 2014 do 31. 8. 2015.

Hlavním cílem projektu bude preventivními aktivitami, absolvováním pracovní stáže, zvýšit zaměstnatelnost, tj. konkurenceschopnost mladých zájemců o zaměstnání při jejich prvním vstupu na trh práce. Vedle podpory zvýšení růstu zaměstnanosti mladých lidí umožní absolvovaná stáž také zvýšit konkurenceschopnost žáků a studentů na trhu práce. Pracovní stáže umožní žákům a studentům aplikaci teoretických znalostí získaných současným studiem v praxi v oboru, který odpovídá odbornému zaměření jejich studia. (MPSV, 2014)

3.1.2 Záruky pro mládež

Na základě návrhu Evropské rady ze dne 22. dubna 2013 garantuje vláda České republiky, že pomocí programu Záruky pro mládež bude každému mladému člověku do 25 let poskytnuta kvalitní nabídka zaměstnání, dalšího vzdělávání, odborné přípravy nebo stáže, a to do čtyř měsíců od doby, kdy se stal nezaměstnaným, ukončil formální vzdělávání nebo odešel ze systému formálního vzdělávání. Nabídka dalšího vzdělávání se je také věnována kvalitním programům odborné přípravy, které přispívají k respektované odborné kvalifikaci.

V souladu s principem partnerství je i rozdělena odpovědnost mezi hlavními partnery Programu – MPSV a MŠMT.

Úřad práce ČR je nejvýznamnějším realizátorem Programu - zaměstnanci krajských poboček a kontaktních pracovišť budou specificky pracovat s cílovou skupinou. Úřad práce ČR je poskytovatelem příspěvků všech sociálních dávek nepojistného charakteru, může tak účinněji působit na cílovou skupinu, pokud nebude aktivní. Do realizace Programu Úřad práce ČR zapojuje všechny nezbytné oblastní a krajské účastníky na trhu práce, jako jsou sociální partneři, krajské orgány, vzdělávací instituce apod., spolu s jejich zástupci v Poradních sborech krajských poboček Úřadu práce ČR. Také je plánováno zapojení dalších zástupců účastníků, s kterými Úřad práce ČR v souladu s principy partnerství postupně uzavírá prohlášení a dohody o spolupráci při plánování a realizaci politiky zaměstnanosti, jako např. s Hospodářskou

komorou ČR, se zástupci oblastních koalic koncepce zaměstnanosti v Ústeckém, Jihočeském a Moravskoslezském kraji nebo s Českou biskupskou konferencí.

Mezi strategické cíle programu Záruky pro mládež patří:

- adresněji zacílit politiku zaměstnanosti, vzdělávací a sociální politiku na mladé lidi, kteří nejsou zaměstnaní, ani zapojení do procesu vzdělávání nebo se neúčastní na odborné přípravě,
- odstranit rozporu mezi dovednostmi mladých lidí a kvalifikačními potřebami poptávky po pracovním uplatnění,
- zvýšit účast mladých lidí na trhu práce a snížit nezaměstnanost mladých lidí,
- předcházet následkům sociálního vyloučení mladých lidí.

Opatření Programu je zaměřeno na dvě nejvýznamnější oblasti – na prevenci a na nápravu.

Pro účastníky Programu jsou vymezena opatření nejrůznějšího rázu - poradenské a motivační služby, zprostředkování zaměstnání, podpora tvorby míst, nejrůznější vzdělávací aktivity a další opatření vedoucí k začlenění mladých lidí na trh práce. Cílem je vytvoření široké nabídky pro nejrůznější skupiny mladých podle jejich individuálních potřeb a možností na trhu práce.

V rámci Programu se předpokládá, že naprostá majorita mladých osob do 25 let mimo trh práce nebo vzdělávání, zvláště z rodin s nízkým příjmem nebo s nezaměstnaným rodičem (rodiči), je evidováno na Úřadu práce ČR, neboť to je pro ně výhodné – pokud spolupracuje s Úřadem práce ČR, je mu hrazeno zdravotní pojištění a za určitých podmínek také sociální pojištění.

V Programu tedy nejsou podchyceny dvě skupiny mladých osob:

- nejsou nezaměstnaní, chtějí pracovat, ale nyní práci nehledají. Zde patří zejména absolventi škol, kteří z rozdílných příčin oddalují nástup do zaměstnání (cestování, získání jazykové práce, au pair apod.),
- ekonomicky neaktivní. Zde patří zejména ženy na rodičovské dovolené, ženy v domácnosti, které mají finanční zabezpečení, zdravotně postižené osoby apod.

S ohledem na finanční možnosti rezortu a současný stav Úřadu práce ČR Program při svém startu v roce 2014 využíval stávající projekty, programy a nástroje aktivní politiky zaměstnanosti orientované na mládež, financované jak z národních prostředků, tak z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, resp. z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Nyní se za pomoci krajských poboček Úřadu práce ČR realizuje 25

projektů určených pro mladé lidi do 30 let. Další projekty realizuje samotné MPSV a Fond dalšího vzdělávání, které jsou financované z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, resp. Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Po schválení operačních programů pro období 2014-20 ze strany Evropské komise MPSV plánuje uskutečnění dalších nových opatření a projektů Programu, které kromě státního rozpočtu budou financovány rovněž z Operačního programu Zaměstnanost, v rámci prioritní osy 1 - Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly, resp. z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (zejména preventivní aktivity).

Zvýšená pozornost bude věnována mladým lidem s hendikepy, zdravotními či sociálními (s nízkým vzděláním, žijícím v odlehlých oblastech, pocházející z domácností s nízkým příjmem, z rozvedených rodin, s nezaměstnaným rodičem (rodiči) nebo z rodin s nízkou úrovní vzdělání). Při realizaci Programu budou zohledňovány rozdíly v postavení a potřebách žen a mužů.

Opatření v rámci Programu se zaměří především na podporu tvorby nových pracovních míst, včetně samostatné výdělečné činnosti, na zabezpečení zprostředkování zaměstnání, na podporu vzdělávacích aktivit podle individuální potřeby, na propojení vzdělávání a požadavků praxe, na získání potřebné praxe. Řešení základního problému trhu práce, tj. nedostatku pracovních míst, je podmíněno realizací dalších opatření vlády, zejména prorůstových, s kterými počítá Programové prohlášení vlády ČR, v návaznosti na stav ekonomického cyklu. (MPSV, 2014)

3.2 Sociální zabezpečení

Tento pojem vznikl teprve ve 20. století a podle Šimáka (in Kahoun a kolektiv, 2013, s. 23) je plodem sociální politiky státu, kterou můžeme vymezit jako soustavné a cílevědomé úsilí o změnu nebo o udržení a fungování svého sociálního systému.

Principy sociálního zabezpečení se obvykle uskutečňují pomocí sociálního a zdravotního pojištění, státními podporami a sociální pomocí občanům (zde jsou zahrnuty jak služby, tak peněžní a věcné dávky) a zakládají se na:

- státním donucení subjektů ke konání (povinné pojištění),
- vlastní činnosti státu (podpora, pomoc či služby),
- státní podpoře činnosti jiných subjektů.

3.2.1 Státní sociální podpora

Systém státní sociální podpory je celistvou soustavou peněžitých dávek určenou k podpoře osob v náročné sociální situaci, zvláště rodin s nízkým příjmem a nezaopatřenými dětmi.

Komplexní hmotněprávní úpravu státní sociální podpory poskytuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. V procesně právní rovině pak upravuje pouze zvláštní ustanovení, která jsou odchylná od obecné úpravy správního řádu, obsažené v zákoně č. 500/2004 Sb. Se zákonem o státní sociální podpoře souvisí celá řada dalších předpisů.

Systém státní sociální podpory patří mezi tři pilíře sociálního zabezpečení v České republice. Charakteristickým znakem dávek státní sociální podpory je fakt, že jsou nárokové. To znamená, že žadateli je přiznána a vyplacena dávka, pokud splní podmínky určené zákonem.

Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek včetně určení hranice příjmů osoby či rodiny je životní minimum. Výše životního a existenčního minima je upravena zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Částky životního a existenčního minima platné od 1. 1. 2012 jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.

Tabulka 3 Existenční minimum

<i>Jednotlivec</i>	3 410 Kč
Společně posuzované osoby:	
První společně posuzovaná osoba	3 140 Kč
Druhá a další společně posuzovaná osoba:	
- od 15 let věku, která není nezaopatřeným dítětem	2 830 Kč
- od 15 do 26 let věku, je-li nezaopatřeným dítětem	2 450 Kč
- od 6 do 15 let věku, je-li nezaopatřeným dítětem	2 140 Kč
- do 6 let věku, je-li nezaopatřeným dítětem	1 740 Kč

Tabulka č. 3 Zdroj: Účtování [online] – upraveno

Životní a existenční minimum je rozhodující pro přiznání sociálních dávek a výpočet jejich výše. Pokud příjmy rodiny nedosahují výše životního minima nebo jeho určitého násobku, má rodina nárok na určité dávky státní sociální podpory (např. přídavek na dítě, porodné). Životní minimum také plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze.

Žádosti o dávky státní sociální podpory a dávky pomoci v hmotné nouzi se podávají u krajských poboček Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu občana.

Rozlišujeme dvě skupiny dávek:

- dávky testované na příjem – zde řadíme porodné, přídavek na dítě, příspěvek na bydlení,
- dávky netestované na příjem - zde řadíme rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče, pohřebné.

Dále můžeme dávky státní sociální podpory dělit dle způsobu jejich výplaty:

- jednorázové dávky – zde řadíme porodné, pohřebné a dávky péstounské péče – příspěvek na zakoupení motorového vozidla a příspěvek při převzetí dítěte,
- opakované dávky – zde řadíme rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, přídavek na dítě a dávky péstounské péče – příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna péstouna.

My se zaměříme na **Příspěvek na bydlení**, kterým stát přispívá na bydlení jak rodinám, tak jednotlivcům s nízkými příjmy bez ohledu na to, zda se jedná o bydlení ve vlastním domě či bytě nebo o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví. A to v případě, jestliže 30% příjmů osoby nepostačuje k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň je těchto 30% nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem o státní sociální podpoře. Rozhodný příjem je vždy kalendářní čtvrtletí předcházející prvnímu kalendářnímu čtvrtletí, za které se podává žádost. Musí být současně splněno, že rozhodný příjem je nižší než náklady na bydlení nebo nižší či roven normativním nákladům na bydlení. Obě tyto podmínky musí být splněny současně, jinak nevzniká nárok na příspěvek na bydlení. Kahoun et al (2013, s. 316-317)

3.2.2 Pomoc v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi je formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb, za předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá. (MPSV, 2014)

Systém pomoci v hmotné nouzi je vymezen zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a dalšími právními předpisy, zejména

zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Tento systém patří do skupiny opatření, pomocí kterých Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení.

Neoddělitelným prvkem systému pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s uživateli. V rámci sociální práce některé úkoly vedle Úřadu práce České republiky provádí také obecní úřady, které jsou blíže k občanům, a tudíž mohou efektivněji reagovat na jejich problémy.

Mezi dávky pomoci v hmotné nouzi řadíme příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc. **Příspěvek na živobytí** představuje základní dávku pomoci v hmotné nouzi, která napomáhá jednotlivci nebo rodině při nedostačujícím příjmu. Je stanovena pro každého jednotlivce samostatně, a to po posouzení jeho snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se stanovuje na základě existenčního a životního minima. Tato částka je zvýšena, jestliže zdravotní stav osoby vyžaduje vyšší výdaje na dietní stravování na základě doporučení příslušného odborného lékaře. U osoby, která je evidována jako uchazeč o zaměstnání a v posledních 6 kalendářních měsících před podáním žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi jí byl skončen základní pracovněprávní vztah z důvodu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jí vykonávané práci zvláště hrubým způsobem nebo s ní byl skončen jiný pracovní vztah z obdobného důvodu, výše dávky činí částku existenčního minima, případně zvýšenou z důvodu dietního stravování. **Doplatek na bydlení** řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Zákon o pomoci v hmotné nouzi se věnuje i specifickým situacím spojeným s bydlením. V případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení poskytnout do části bytu, po splnění hygienických podmínek a udělení souhlasu obce do ubytovacího zařízení a po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení do jiného než obytného prostoru. Jako případ hodný zvláštního zřetele se vždy považuje ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory, chráněné bydlení). Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí. Výše doplatku na bydlení je určena tak, aby po uhrazení oprávněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí. **Mimořádná okamžitá pomoc**

poskytuje se osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanovuje šest takových situací a to případy, kdy nejsou plněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek, při postižení vážnou mimořádnou událostí, při nedostatku prostředků k úhradě jednorázového výdaje, nedostatku prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby, nedostatku prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí, při ohrožení sociálním vyloučením. **Nesplnění podmínek pro poskytnutí opakovaných dávek**, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima). **Postižení vážnou mimořádnou událostí** (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 51 150 Kč. **Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje** spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje. **Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby**. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč. **Nedostatek prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí**. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč. **Ohrožení sociálním vyloučením** zde můžeme zařadit např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 13 640 Kč. (MPSV, 2014)

4 DOMY NA PŮLI CESTY

„Domy na půl cesty jsou azylovým bydlením na přechodnou dobu pro osoby v nepříznivé sociální situaci. Uživatelům jsou nabízeny i další sociální služby (materiální, sociální a právní podpora), jejichž cílem je naučit uživateli samostatnému životu a úspěchu ve společnosti. Domy na půl cesty se řídí Zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách Sb., ve znění pozdějších předpisů, který upravuje podmínky poskytování pomoci osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb v České republice.

Tento zákon uvádí, že Dům na půl cesty je zařízením sociálních služeb, které poskytuje služby sociální prevence formou pobytových služeb, zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí ústavní zařízení nebo osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody či ochranné léčby.

Také Matoušek označuje Domy na půl cesty jako „dočasné ubytování pro uživatele, kteří předtím byli v dlouhodobé ústavní péči. Uživatelé za ubytování platí, udržují sami svou domácnost, chodí do zaměstnání nebo do školy. S ubytováním jsou obvykle spojeny některé služby a programy, jiné úmyslně nikoli, aby byl uživatel nucen vyhledávat je mimo dům, v němž je ubytován.“ Matoušek (2003, s. 60)

4.1 Poslání a cíle sociální služby

Posláním Domů na půli cesty je prostřednictvím nabízených činností podporovat mladé lidi, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci v tom, aby se aktivně podíleli na změnách, které povedou k osamostatnění a uplatnění ve vlastním životě.

Domy na půl cesty jsou poskytovatelem pobytových služeb, tzn. služeb spojených s ubytováním v zařízení sociálních služeb, a to za úplatu.

Sociální služby by měly být poskytovány dle **individuálních potřeb** konkrétního uživatele, v této souvislosti se mnohdy jedná o soubor několika aktivit. Mezi zákonné povinnosti poskytovatele sociálních služeb řadíme také základní sociální poradenství, tj. poskytování potřebných informací, které napomáhají k řešení nepříznivé sociální situace uživatelů (Zákon č.108/2006 Sb. § 37, odst. 2).

V rámci služby DPC jsou vymezeny čtyři základní činnosti, v nichž míru činností vymezuje prováděcí předpis:

- poskytnutí ubytování,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- sociálně terapeutické činnosti,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

Mezi cíle sociální služby řadíme:

- rozvíjet schopnosti a dovednosti potřebné pro uplatnění v běžném životě,
- vést uživatele k ekonomické nezávislosti,
- podporovat uživatele při zařazení se do společnosti,
- informovat veřejnost o problematice mladých lidí v nepříznivé životní situaci.

Zákon č. 108/2006 Sb. (§ 88) stanovuje poskytovatelům sociálních služeb obecné povinnosti administrativního charakteru a také povinnost dodržovat „standardy kvality sociálních služeb“, čím by měla být zaručena kvalita poskytovaných služeb, ale není vytvořen závazný standard této služby. Zde záleží na každém poskytovateli sociální služby, na jeho schopnostech a možnostech jaké druhy a formy pobytů bude schopen poskytovat, a to od krátkodobých pobytů až po víceleté pobyty s minimální podporou a propracovanou koncepcí resocializace.

4.1.1 Poskytnutí ubytování

Ubytování je poskytováno zpravidla po dobu 1 roku. Toto ubytování splňuje prvky bydlení v domácnosti, to znamená, že uživatel má zajištěny podmínky pro vaření, praní, žehlení, odpočinek a volný čas.

Domy na půl cesty mohou poskytovat tyto typy ubytování – přístřeší, chráněné bydlení, startovací byt. **Přístřeší** patří k základním a nejčastěji poskytovaným typům ubytování. Je vhodné pro uživatele, kteří jsou vyšší měrou ohroženi rizikem sociální exkluze (vyšší množství rizikových faktorů, neschopnost samostatného bydlení), díky tomu potřebují intenzivnější, komplexnější či dlouhodobější intervenci. **Chráněným bydlením**

označujeme bydlení v bytě, který je v běžné zástavbě a patří poskytovateli sociální služby. Bydlí v něm jeden nebo více uživatelů, kteří se podle svých možností podílejí na vedení své domácnosti. Uživatelé jsou v pravidelném kontaktu s pracovníky sociální agentury. Služby jsou uživatelovi podle individuální potřeby poskytovány sociálním pracovníkem, pečovatelem nebo asistentem. Matoušek (2003, s. 37)

V ČR je nejčastěji poskytováno osobám se zdravotním postižením. Zákon 108, § 51, odst. 1) vymezuje chráněné bydlení jako pobytovou službu poskytovanou osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popř. individuálního bydlení. **Startovacím bytem** označujeme cenově dostupné bydlení pro jednotlivce nebo mladé páry. Zpravidla hovoříme o malometrážních bytech na okraji obce nebo ve vzdálenějších místech, ale s dobrou dostupností. Tyto byty jsou nabízené obcemi nebo různými developery na omezenou dobu s nižším nájemem. (Kočí, 2010) Takové bydlení může být sjednáno za zvýhodněných podmínek také DPC na základě dohody s majitelem nemovitosti, nebo je DPC sám vlastníkem bytu, který využívá k „náviku“ samostatného bydlení svých uživatelů. Uživatelům bývá po dobu pronájmu dle potřeby poskytována pomoc a poradenství, cílem je dosažení takové úrovně soběstačnosti, aby byl uživatel nadále schopen vlastního samostatného bydlení. Jak uvádí Schwarzová, chráněné a cvičné byty jsou službou velice úspěšnou v konečné reintegraci uživatelů, bohužel je jich v ČR velmi málo, a tudíž jsou pro většinu uživatelů nedostupné. Matoušek (2005, s. 324)

Sociálním bydlením označuje Matoušek „bydlení v bytě, kterým se snaží stát nebo obec umožnit sociálně potřebným lidem důstojný život. Dotovaná je výstavba, případně rekonstrukce těchto bytů i nájemné v nich. Obvykle jde o byty v běžné zástavbě, jejichž vlastníkem je poskytovatel sociální služby. Byt může být pronajímán na zkušební dobu. Pokud se uživatel osvědčí, dostává smlouvu dlouhodobou. Bydlení tohoto druhu je určeno uživatelům, kteří nemají kde bydlet a pomoc jiného typu nepotřebují“. Matoušek (2003, s. 37).

Výše uvedené typy ubytování na sebe navazují a uživatel může postupně přecházet z jednoho typu do druhého na základě získaných schopností potřebných k samostatnému bydlení.

4.1.2 Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím

Zákon č. 108/2006 Sb. (§ 88) ukládá poskytovatelům sociálních služeb povinnost vytvářet podmínky, které umožní jejich uživatelům naplňovat jejich lidská a občanská práva i zajišťovat dostupnost informací o poskytovaných službách způsobem srozumitelným pro všechny osoby.

Mezi konkrétní činnosti bychom mohli zařadit:

- podpora uživatele při řešení obvyklých věcí i jednání na úřadech a to radou či osobní přítomností (vyřizování osobních dokladů, žádostí, potvrzení, smluv, nároků na sociální dávky či služby),
- obhajoba zájmů uživatele, zprostředkování zastoupení (právní pomoc, advokát),
- podpora v orientaci ve společnosti, poskytování poradenství (kam se obrátit o potřebnou pomoc, jak postupovat),
- při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů (zlepšování komunikačních dovedností, zvládání situace při jednání na úřadech, s institucemi, zaměstnavateli, majiteli bytů). Při řešení osobních otázek – osobních problému, dluhů (možnost odkladů splátek půjčky, splátkový kalendář), navazování spojení s rodinou, zvyšování sebedůvěry.

Nemalou měrou do této oblasti zasahuje vzdělání, které je nositelem kulturní hodnoty a zároveň způsobilosti jejího využití. Právo na vzdělání je ukotveno mimo jiné v Listině základních práv a svobod a ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Formální vzdělání buď bezprostředně poskytuje způsobilost k výkonu dané profese, nebo je nezbytným předpokladem k jejímu získání. Rozsah dosaženého vzdělání či získané kvalifikace ovlivňuje schopnost uplatnění na trhu práce.

Dle literatury jedinci opouštějící ústavní zařízení (rezidenční výchova) dosahují nižšího vzdělání, i když jejich vrozená inteligence umožňuje více, mnohem častěji se setkávají s patologickými jevy, závažnou delikvencí a poruchami chování, které se pro ně stávají vzory a modely. (Janků, 2010 in Kaleja, 2011).

Jedním z důvodů může být fakt, že tito mladí lidé často pochází z etnických menšin, sociálně slabých rodin, nepodnětného rodinného prostředí, z vyloučených oblastí, kde se běžně vyskytují patologické jevy (kriminalita, závislosti, násilí). V minulosti mohli být dětmi, u kterých se vyskytovaly výchovné problémy, poruchy chování, týraní, zneužívání.

Z těchto důvodů někteří z nich strávili část nebo celý svůj život v dětských domovech či výchovných ústavech. Jak popisuje (Kaleja, 2011), s vývojem dítěte v tomto prostředí jsou pak spojená určitá rizika (jeho osobnost, rodina, společenské prostředí), ovlivňující přístup ke vzdělání a také úspěšnost (nedostatek příležitostí k učení, školní neúspěchy, nepřiměřené nároky, nevhodné kázeňské prostředky, šikana, škodlivá vrstevnická skupina, sociální izolace, znevýhodnění ve vzdělávacím procesu z důvodu jiné etnicity či umístění v ústavním zařízení), a odrážejí se také na dosaženém vzdělání.

Díky uvedeným skutečnostem se můžeme domnívat, že většina uživatelů DPC dosáhla nižší úrovně vzdělání (základní, nedokončené střední vzdělání, výuční list).

4.1.3 Sociálně terapeutické činnosti

U mladých lidí žijících v DPC se setkáváme s předpokladem různé míry nedostatků v oblastech sociálních dovedností, praktických znalostí a dovedností. Cílem DPC je naučit uživateli v rámci socioterapeutické činnosti zodpovědnosti, samostatnosti, schopnosti vytvoření si osobního rozpočtu a dodržování ho, hledání a udržení si zaměstnání, způsobilosti samostatného řešení nepříznivých situací.

S uživateli služby probíhají nácviky sociálních dovedností – komunikace, pomoc při nakupování, vaření, pomoc v samostatnosti při vyřizování individuálních záležitostí.

Mezi sociálně terapeutické činnosti řadíme:

Socioterapeutické činnosti vedou k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob. Řadíme mezi ně pomoc při vaření; žehlení a praní; udržení pořádku ve svých věcech, pomoc při osobní hygieně, pomoc při hospodaření, konzultování a revidování individuálních plánů.

Pracovní terapie, která vede k získávání a upevňování si pracovních návyků a dovedností. Pracovní terapie je „práce, která je součástí léčebného, výchovného nebo podpůrného programu. Jejím cílem může být smysluplné trávení času uživatelů, výkon činností nutných pro provoz zařízení, v němž uživateli žijí, případně, do něhož docházejí, a také nácvik dovedností, o nichž se předpokládá, že je uživateli využijí poté, co z péče odejdou. V ideálním případě by měla být pracovní terapie plánována podle potřeb uživatele, měla by podporovat uživatelovu schopnost komunikovat, spolupracovat s jinými lidmi a měla by pozitivně ovlivňovat uživatelovo sebehodnocení.“ Matoušek (2003, s. 160)

Pracovní terapie probíhá přímo v prostorách DPC – dílny, ekofarmy, drobné služby – uživatelé provozují vlastní výdělečnou činnost nebo v prostorách místních firem, kde uživatelé získávají pracovní praxi na základě dohody s DPC.

Činnosti vedoucí k vybudování a rozvoji pracovních návyků a dovedností nezbytných pro integraci osob na trh práce, mezi ně řadíme nácvik komunikace se zaměstnavatelem, nácvik komunikačních dovedností při výběrovém pohovoru, určení pravidelného času ranního vstávání.

Matoušek (2003, s. 219) označuje sociální rehabilitací obnovení sociálních vztahů i praktických schopností a dovedností, zvyšování sociálních kompetencí a důsledkem toho uvědomění si odpovědnosti za svůj život a snahu řešit nepříznivou situaci vlastními silami.

Pracovní rehabilitací označujeme „zapojování uživatele do práce, a to jak v prostředí chráněném, tak na volném trhu práce. Obvyklými kroky v průběhu pracovní rehabilitace jsou zjišťování uživatelských schopností pracovat, jeho motivace k práci, poradenství nebo jiná forma poskytování informací o pracovních příležitostech, trénink pracovních dovedností, hledání zaměstnání a podpora během zaměstnání. Podle typu a míry uživatelské hendikepu lze jednotlivé kroky modifikovat, případně vynechat.“ Matoušek (2003, s. 160)

Rozvíjení výše uvedených schopností umožňuje uživatelům DPC snazší zařazení se na pracovní trh, zajištění stabilního příjmu a schopnost samostatně žít.

Zaměstnanost cílové skupiny aktuálně řeší pracovníci u mladých lidí z domů na půl cesty. Setkávají se se dvěma různými přístupy, na jedné straně to je mladý člověk, kterému záleží na tom, aby se v životě posunul vpřed, aby měl pracovní místo, díky kterému by si dokázal udržet životní standard a nebyl závislý na sociálních dávkách. Takový mladý člověk se aktivně zapojuje jak do vzdělávacích aktivit, rekvalifikačních kurzů, aktivně vyhledává pracovní příležitosti. Pokud se takového mladého člověka podaří zaměstnat, nebývá problém s pracovní morálkou. Druhý přístup je zcela odlišný. Mladý člověk je spokojený se svým současným stavem, nemá potřebu se vzdělávat a někam posouvat. Pokud nastane situace, kdy se zapojí do vzdělávacích nebo rekvalifikačních aktivit, je velmi náročné ho motivovat k dokončení činnosti. V mnoha případech se nepravidelně zúčastňuje aktivit, přichází pozdě a o nabízenou možnost pracovního uplatnění projevuje pouze povrchní zájem. Barochová (2014, s. 24)

Socioterapii můžeme považovat za jeden z nástrojů vedoucí k prevenci rizika sociální exkluze.

4.1.4 Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Listina základních práv a svobod a Ústava ČR zajišťuje každému občanu ČR práva (lidská, občanská, sociální). „Sociální práva zajišťuje systém sociálního zabezpečení, systém podpory bydlení, přístupu ke vzdělání, k zdravotnickým službám a podpora politiky zaměstnanosti.“ Matoušek (2003, s. 214)

V součinnosti se sociálními pracovníky jsou uživatelé v kontaktu s úřady, ostatními institucemi, které jim jsou nápomocní při řešení jejich životní situace.

Při práci s mladými lidmi se uplatňuje individuální přístup (každému uživateli služby je přidělen osobního průvodce z řad zaměstnanců DPC). Vytvářejí spolu individuální plán, jehož obsahem jsou cíle, kterých chce uživatel služby dosáhnout a jednotlivé kroky, pomocí kterých jich dosáhne. Mezi úkoly zaměstnanců patří zvyšování sebedůvěry uživatelů služby, jejich motivace a práce na vytváření a osvojení si základních pracovních, společenských a také hygienických návyků uživatelů služby.

Do náplně práce sociálních pracovníků patří:

- sociálně-právní poradenství uživatelům služby a být tak nápomocen při řešení jejich obtížné životní situace. Poradenství je zaměřeno na oblasti řešení dluhů, problémů při pracovně právních vztazích, rodinných vztahů, zaměstnání, státní sociální podpory apod.,
- pomoc při vyřizování běžných záležitostí – poradenství při nákupu, udržování chodu domácnosti.

4.2 Zásady poskytovaných služeb

Jednotlivé DPC mají vytvořeny vlastní standardy, ve kterých jsou zahrnuty zásady poskytovaných služeb. Mezi ně jsou zařazeny:

- dobrovolnost a vlastní volba – každý uživatel využívá službu DPC dobrovolně a sám rozhoduje, jakým způsobem bude řešit svou nepříznivou situaci,
- důstojnost a rovnost – ke každému uživateli se přistupuje jako k rovnocennému partnerovi,
- individuální přístup – pracovníci přistupují ke každému uživateli bez předsudků,
- kvalita a profesionalita – zabezpečení kvalitního a odborného přístupu pracovníků,
- respektování individuální potřeby každého jedince,
- respektování volby uživatele,
- podpora samostatnosti a svobodného rozhodování, pomoc je poskytnuta v dohodnuté míře s ohledem na potřeby a cíle uživatelů,
- zachování diskrétnosti o faktech, které se pracovníci zjistí v rámci poskytování služby včetně ochrany osobních údajů, zde je pouze výjimka – oznámení skutečností týkajících se trestné činnosti.

4.3 Okruh osob, kterým je služba určena

Služba je určena mladým lidem ve věku 18-26 let, kteří byli uživateli dětského domova nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, osobám odcházejícím z výkonu trestu odnětí svobody, bez rodinného zázemí nebo s nefunkčním rodinným zázemím, v nepříznivé životní situaci a kteří potřebují provázející podporu, jsou ochotni aktivně řešit svou životní situaci, zvládají základní sebeobsluhu a domluví se česky.

Mezi uživateli nemůže být zařazena osoba, jejíž duševní či tělesný stav je takový, že se neslučuje s poskytnutím služby (psychiatrická diagnóza vyžadující akutní a soustavnou péči, tělesný handicap vyžadující bezbariérovost), jejíž chování v přijímacím řízení opakovaně vykazuje známky agresivity, požití alkoholu či psychotropních látek, která byla odsouzena za spáchání některého či více z trestných činů obecně nebezpečných, proti

životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, proti lidskosti, proti rodině a dětem.

Cílová skupina sociální služby obecně je „skupina definovaná nepříznivou sociální situací, které je určena sociální služba. Tato nepříznivá situace může být vyvolána věkem, nemocí, zdravotním postižením, životními návyky, nepříznivým prostředím, ohrožením ze strany jiných osob a jinými příčinami.“ Matoušek (2003, s. 39)

Zákon č. 108/2006 Sb. vymezuje tzv. osoby oprávněné, tj. osoby, které mohou potenciálně využívat konkrétní službu - cílovou skupinou služeb DPC mohou být mladí lidé ve věku od 18 do 26 let, kteří jsou ohrožení sociálním vyloučením z důvodu životních návyků, dosavadního způsobu života vedoucího ke konfliktu se společností, života v sociálně znevýhodňujícím prostředí či krizové sociální situace.

V definici cílové skupiny jsou vymezeny osoby, kterým DPC nemusí poskytnout sociální službu. Poskytovatelé služby mohou odmítnout uzavření smlouvy o jejím poskytování v situacích, kdy je její poskytování vyloučeno díky zdravotnímu stavu žadatele, nebo v případě žadatele který již byl uživatelem zařízení a byla s ním ukončena smlouva o poskytování sociální služby z důvodu významného porušení daných předpisů.

V těchto případech je žadateli uděleno základní poradenství (informování o dalších možnostech pomoci – využití jiných služeb, co a kde nárokovat).

U uživatelů DPC se často setkáváme s nedostatečnou sociální vyspělostí, zralostí a odpovědností. S vyšší měrou problému s integrací do běžného života se setkáváme zejména u těch uživatelů, kteří do DPC přichází z dlouhodobé ústavní péče.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 REALIZACE VÝZKUMU

Výzkum je realizován pomocí dotazníků, které byly v období říjen 2014 - leden 2015 ve Zlíně, Vsetíně, Valašském Meziříčí. Výstupem výzkumu je interpretace dat získaných z vyplněných dotazníků a jejich grafické znázornění.

5.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda existuje staticky významný rozdíl v oblasti uplatnění na pracovním trhu mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině.

Dílčími cíli pak je zjistit, zda:

- **v úrovni dosaženého vzdělání** existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině.
- **v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání** existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině.
- **v uplatnění na trhu práce po skončení studia** existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině.

5.2 Formulace výzkumných otázek

K dosažení výzkumného cíle byla stanovena hlavní výzkumná otázka:

Jaká je uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na pracovním trhu?

Vedlejší výzkumné otázky

VO1: Existuje **v úrovni dosaženého vzdělání** statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

VO2: Existuje **v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání** statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

VO3: Existuje statisticky významný rozdíl **v uplatnění na trhu práce po skončení studia** mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

5.3 Stanovení hypotéz

Vzhledem ke stanoveným dílčím cílům byly vysloveny následující hypotézy, které budou ověřeny pomocí statistických metod. Za stěžejní statistickou metodu pro ověření platnosti hypotéz je použit test nezávislosti (chí-kvadrát), výpočty jsou ověřeny také pomocí programu XL Statistics.

Hypotéza 1

$1H_0$: V úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině neexistuje statisticky významný rozdíl.

$1H_A$: V úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 2

$2H_0$: V účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině neexistuje statisticky významný rozdíl.

$2H_A$: V účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 3

$3H_0$: Mezi mladými lidmi z domů na půl cesty a mladými lidmi z rodin není statisticky významný rozdíl v jejich uplatnění na trhu práce po ukončení studia.

$3H_A$: Mezi mladými lidmi z domů na půl cesty a mladými lidmi z rodin je statisticky významný rozdíl v jejich uplatnění na trhu práce po ukončení studia.

5.4 Kvantitativní výzkum

Výzkumnou metodou této diplomové práce je zvolen kvantitativní výzkum, což je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných (znaků), které jsou sestrojeny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak zpracovány a interpretovány, například využitím statistiky. Kvantitativní výzkum se zaměřuje na rozsáhlejší otázky a zkoumá tedy větší okruh informací.

5.5 Použité metody – dotazník

Hlavní metodou je dotazníková metoda. Jedná se o písemnou formu rozhovoru, která nám umožňuje oslovit velké množství dotazovaných. Použili jsme otázky, kdy část byla zaměřena demograficky (věk respondentů, zda jsou uživateli domů na půl cesty), a zbytek otázek byl zaměřen na nejvyšší ukončené vzdělání, zaměstnanost, absolvování rekvalifikačních kurzů, účast na brigádách v průběhu studia.

Dotazníkovou metodou jsme volili pro její vhodnost k oslovení většího množství respondentů než je tomu například při použití rozhovoru. Použili jsme kombinaci otázek otevřených a uzavřených, kdy převážná většina otázek bylo uzavřených s možností výběru tří až dvanácti odpovědí, otevřené otázky byly použity pouze jako doplňkové pro upřesnění odpovědí, v nichž mohl respondent vyjádřit jinou možnost než nabízenou. Dotazník je součástí Přílohy 1.

5.6 Postup vyhodnocení dotazníků

Data z dotazníků jsou zpracována a seříděna do tabulky v programu Microsoft Excel. Získané hodnoty jsou vloženy do tabulek četností a rovněž graficky znázorněny pomocí sloupcových grafů. Za stěžejní statistickou metodu pro ověření platnosti hypotéz je použit test nezávislosti (chí-kvadrát), výpočty jsou ověřeny také pomocí programu XL Statistics. Všechny výsledky jsou následně interpretovány.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V této kapitole popisujeme základní výsledky výzkumu a vyhodnocujeme hypotézy stanovené v kapitole 5.3. Kromě vyhodnocení vedlejších výzkumných otázek jsme se věnovali také dalším otázkám směřujícím k uplatnění na pracovním trhu např. absolvování rekvalifikačních kurzů a v návaznosti na něj nalezení pracovního uplatnění. K vyhodnocení jsme použili popisnou i matematickou statistiku.

6.1 Výběr a popis vzorku respondentů

Dotazníkový průzkum byl uskutečněn v období říjen až leden 2015 mezi respondenty, kteří jsou klienty domů na půl cesty ve Zlíně, Vsetíně, Valašském Meziříčí, se kterými dlouhodobě spolupracujeme, a dále pak klienti Úřadu práce Zlíně, Vsetíně a Valašském Meziříčí a také náhodný výběr mladých lidí za pomoci metody sněhové koule. Všichni respondenti osloveni pomocí dotazníků, které jsou anonymní.

Dotazováni byli pouze respondenti ve věku 18-26 let, kteří ukončili své studium. Celkem se průzkumu zúčastnilo 210 respondentů, z nichž 106 představuje klienty domů na půl cesty, a 104 jsou mladí lidé žijící v rodinách. Z průzkumu bylo vyloučeno 6 neplatných dotazníků, tj. nevyplněných nebo vyplněných s chybami či evidentně nepravdivých. Všech 6 neplatných dotazníků pocházelo od klientů domů na půl cesty.

Celkem tedy bylo do následného zpracování dat zařazeno 100 vyplněných dotazníků od klientů domů na půl cesty (49% z celkového počtu respondentů) a 104 vyplněných dotazníků od respondentů z řad mladých lidí z rodin (51% z celkového počtu respondentů).

Tabulka 4 Výběr a popis vzorku respondentů.

	celkem respondentů		věková kategorie 18-20 let		věková kategorie 21-26 let	
	abs.četnost	relat.četnost	abs.četnost	relat.četnost	abs.četnost	relat.četnost
	respondenti z domů na půl cesty	100	100%	29	29%	71
respondenti z rodin	104	100%	23	22%	81	78%

Tab. 4 Výběr a popis vzorku respondentů. Zdroj: vlastní zpracování

6.2 Výzkumná otázka 1- úroveň dosaženého vzdělání

Výzkumná otázka 1 (VO1) byla stanovena následujícím způsobem:

VO1: Existuje v úrovni dosaženého vzdělání statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

Za účelem zodpovězení této výzkumné otázky a jejího vyhodnocení pomocí statistických metod byla stanovena hypotéza 1:

Hypotéza 1

H_0 : V úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : V úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině existuje statisticky významný rozdíl.

Úroveň dosaženého vzdělání byla v rámci dotazníku zjišťována otázkou č. 2, v níž měli respondenti vybrat z nabídky a) – l) nejvyšší úroveň jejich ukončeného vzdělání. Pro účely statistického ověřování pak bylo těchto 12 kategorií sloučeno do tří (základní vzdělání, nižší střední vzdělání bez maturity či výučního listu, úplné střední vzdělání s maturitou či výučním listem), žádný z respondentů, a to ani z domů na půl cesty ani z rodin, si nevybral možnost zaměřenou na vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že nejčastěji zastoupenou úrovní ukončeného vzdělání je pro respondenty z domů na půl cesty nižší střední vzdělání (58 %), u respondentů z rodin úplné střední vzdělání (v 81 % případů).

Za účelem zodpovězení výzkumné otázky 1 jsme testovali, zda existuje statisticky významná souvislost v úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi z rodin a mladými lidmi z domů na půl cesty. Existence tohoto vztahu byla testována pomocí testu nezávislosti (chí-kvadrát) pro zvolenou hladinu významnosti 0,05. Nulová hypotéza předpokládá, že mezi úrovní dosaženého vzdělání a typem zázemí mladých lidí neexistuje závislost, alternativní hypotéza pak předpokládá, že mezi oběma veličinami existuje závislost.

Data získaná dotazníkovým šetřením byla zpracována do kontingenční tabulky a byla spočítána hodnota chí-kvadrátu.

Tabulka 5 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů a jejich zázemím.

		dosažené vzdělání respondentů			
			základní vzdělání	nižší střední vzdělání	úplné střední vzdělání
zázemí respondentů		204	21	74	109
	respondenti z rodin	104	4	16	84
	respondenti z DPC	100	17	58	25

Tab. 5 – Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů a jejich zázemím. Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota chí-kvadrátu byla vypočítána pomocí statistického programu XL Statistics, kdy byla zjištěna hodnota 63,76732 (viz Tab. 6).

Tabulka 6 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost nejvyššího dosaženého vzdělání a zázemí mladého člověka.

(Pearson) Chi-square Test (For independence of zázemí respondentů and vzdělání respondentů)	
H ₀ : Variables are independent (no interaction between variables)	
H ₁ : Variables are dependent (interaction between variables)	
Chi-square	63,76732
DF	2
p-value =	1,42E-14

Tabulka 6 - Hodnota chí-kvadrátu pro závislost nejvyššího dosaženého vzdělání a zázemí mladého člověka. Zdroj: vlastní zpracování v programu XL Statistics.

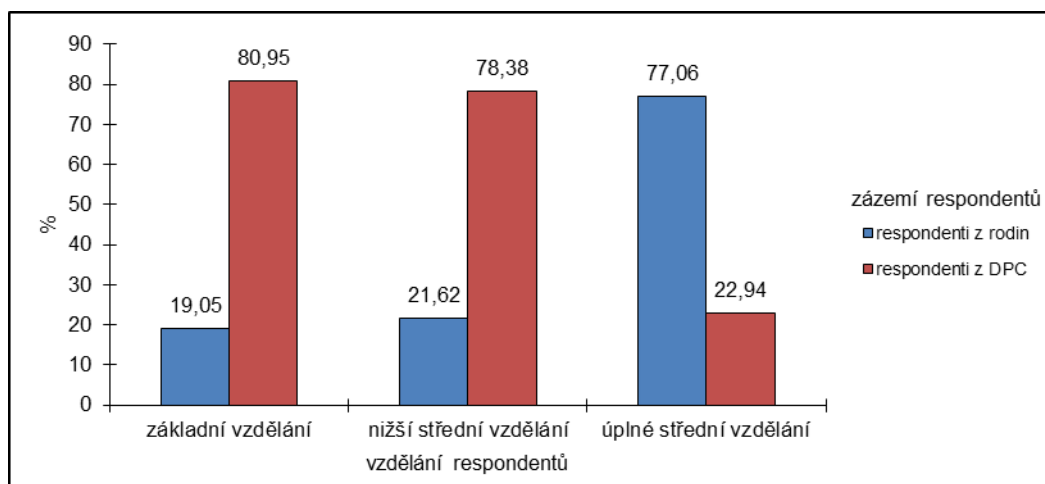
Zjištěná hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria pro chí-kvadrát pro hladinu významnosti 0,05 a dva stupně volnosti. Tato kritická hodnota testového kritéria činí 5,991 (Chráska, 2007, s. 248). Protože hodnota zjištěného testového kritéria chí-kvadrát je vyšší než kritická hodnota, tj. $63,76732 > 5,991476$, **zamítáme nulovou hypotézu** a přijímáme alternativní hypotézu. Můžeme tedy uvést, že mezi proměnnými

(zázemí mladého člověka a úroveň dosaženého vzdělání) **existuje statisticky významná souvislost.**¹

Po vyhodnocení hypotéz tedy můžeme zodpovědět výzkumnou otázku č. 1, která je zaměřena na to, zda existuje statisticky významný rozdíl v úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a v domech na půl cesty. **Lze tedy uvést, že existuje statisticky významný rozdíl v úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty.**

Rozložení respondentů v otázce nejvyššího dosaženého vzdělání ilustruje i graf 1, který znázorňuje procentuální zastoupení mladých lidí z rodin a domů na půl cesty a dosaženého vzdělání.

Graf 1 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání.

Graf 1 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání. Zdroj: vlastní zpracování.

V dotazníku bylo nejvyšší ukončené vzdělání sledováno v rámci 12 kategorií, které byly poté pro účely statistického vyhodnocení sloučeny do 3 kategorií. Pro detailní dokreslení situace uvádíme rovněž detailní rozložení odpovědí (viz Tab. 7).

¹ V programu XL Statistics lze na tento výsledek usoudit rovněž z hodnoty p-value –je-li nižší než 0,05 (zvolená hladina významnosti), zamítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní.

Tabulka 7 Absolutní četnosti odpovědí na otázku o nejvyšším ukončeném vzdělání u respondentů z rodin a z domů na půl cesty.

Respondenti z domů na půl cesty											
Základní	Nižší střední (bez maturity/výučního listu)			Úplně střední vzdělání (s maturitou/výučním listem)				Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání			
17	58			25				0			
a) základní	b) nižší střední	c) nižší střední odborné vzdělání	e) střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu	d) střední odborné vzdělání s výučním listem	f) úplné střední všeobecné vzdělání	g) úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou	h) úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)	i) vyšší odborné vzdělání	j) bakalářské vzdělání	k) vysokoškolské magisterské vzdělání	l) vysokoškolské doktorské vzdělání
17	30	20	8	18	4	3	0	0	0	0	0
Respondenti z rodin											
Základní	Nižší střední (bez maturity/výučního listu)			Úplně střední vzdělání (s maturitou/výučním listem)				Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání			
4	16			34				0			
a) základní	b) nižší střední	c) nižší střední odborné vzdělání	e) střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu	d) střední odborné vzdělání s výučním listem	f) úplné střední všeobecné vzdělání	g) úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou	h) úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)	i) vyšší odborné vzdělání	j) bakalářské vzdělání	k) vysokoškolské magisterské vzdělání	l) vysokoškolské doktorské vzdělání
4	3	10	3	32	31	5	16	0	0	0	0

Tab. 7 Absolutní četnosti odpovědí na otázku o nejvyšším ukončeném vzdělání u respondentů z rodin a z domů na půl cesty. Zdroj: vlastní zpracování.

6.3 Výzkumná otázka 2 – účast na brigádách

Výzkumná otázka 2 (VO2) byla stanovena následujícím způsobem:

VO2: Existuje v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

Za účelem zodpovězení této výzkumné otázky a jejího vyhodnocení pomocí statistických metod byla stanovena hypotéza 2:

Hypotéza 2

2H0: V účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině neexistuje statisticky významný rozdíl.

2HA: V účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině existuje statisticky významný rozdíl.

Účast na brigádách byla v rámci dotazníku zjišťována otázkou č. 10, jejímž prostřednictvím byli respondenti tázáni na to, zda se účastnili v průběhu studia brigád. Respondenti měli na výběr ze tří možností odpovědí: „ne“, „ano-příležitostně“, „ano-pravidelně“. Pro potřeby statistického ověření byly odpovědi rozděleny pouze do dvou kategorií, a to „ano“ (tj. respondent se během studia účastnil brigád) a „ne“ (tj. respondent se během studia neúčastnil brigád).

Z odpovědí respondentů vyplývá, že 60% respondentů z řad klientů domů na půl cesty nenavštěvovalo během svého studia žádnou brigádu, naopak stejný podíl (60%) respondentů s rodinným zázemím se brigád účastnilo.

Za účelem zodpovězení výzkumné otázky č. 2 bylo testováno, zda existuje statisticky významná souvislost mezi účastí mladých lidí na brigádách během jejich studia a jejich zázemím. Existence tohoto vztahu byla testována pomocí testu nezávislosti (chí-kvadrát) pro zvolenou hladinu významnosti 0,05. Nulová hypotéza předpokládá, že neexistuje

souvislost mezi účastí mladých lidí ve sledované věkové skupině a účastí na brigádách, alternativní hypotéza předpokládá závislost mezi oběma veličinami.

Data získaná dotazníkovým šetřením byla zpracována do kontingenční tabulky a byla spočítána hodnota chí-kvadrátu.

Kontingenční tabulku zachycuje Tab. 8.

Tabulka 8 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi účastí respondentů na brigádách během jejich studia a jejich zázemím.

		účast na brigádách		
			Ano	Ne
zázemí respondentů		204	105	99
	respondenti z rodin	104	64	40
	respondenti z DPC	100	41	59

Tab. 8 – Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi účastí respondentů na brigádách během jejich studia a jejich zázemím. Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota chí-kvadrátu byla vypočítána pomocí statistického programu XL Statistics, kdy byla zjištěna hodnota 8,609439 (viz Tab. 8).

Tabulka 9 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost účasti na brigádách během studia a zázemí mladého člověka.

(Pearson) Chi-square Test	
(For independence of zázemí respondentů and účast na brigádách)	
H ₀ : Variables are independent (no interaction between variables)	
H ₁ : Variables are dependent (interaction between variables)	
Chi-square	8,609439
DF	1
p-value =	0,003344

Tab. 9 – Hodnota chí-kvadrátu pro závislost účasti na brigádách během studia a zázemí mladého člověka. Zdroj: vlastní zpracování v programu XL Statistics.

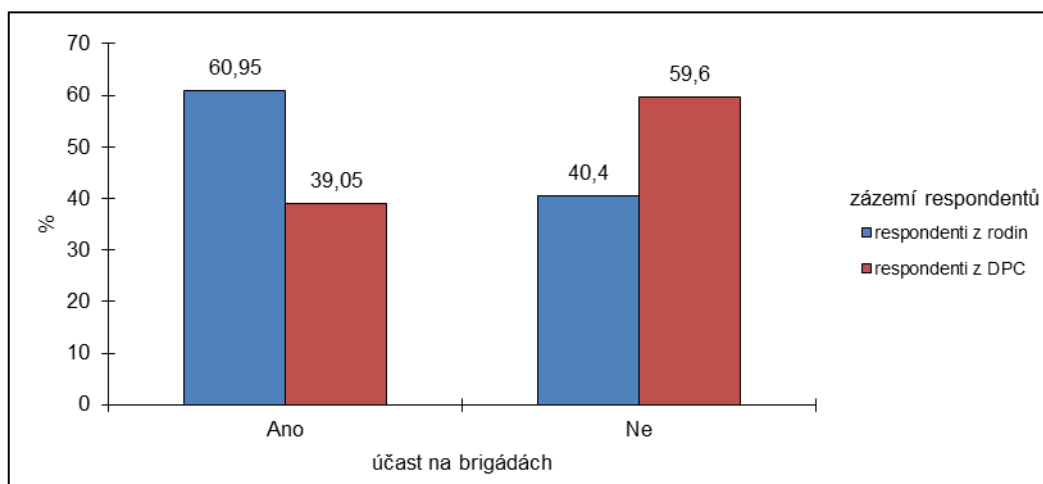
Zjištěná hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria pro chí-kvadrát pro hladinu významnosti 0,05 a jeden stupeň volnosti. Tato kritická hodnota testového kritéria činí 3,841 (Chráska, 2007, s. 248). Protože hodnota zjištěného testového kritéria chí-kvadrát je vyšší než kritická hodnota, tj. $8,609439 > 3,841$, **zamítáme nulovou**

hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu. Můžeme tedy uvést, že mezi proměnnými (zázemí mladého člověka a účast mladých lidí během studia na brigádách) **existuje statisticky významná souvislost**.

Po vyhodnocení hypotéz tedy můžeme zodpovědět výzkumnou otázku č. 2, která je zaměřena na to, zda existuje statisticky významný rozdíl v účasti na brigádách během studia mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a v domech na půl cesty. **Lze tedy uvést, že existuje statisticky významný rozdíl v účasti na brigádách během studia mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty.**

Rozložení respondentů ilustruje i graf 2, který znázorňuje procentuální zastoupení mladých lidí z rodin a domů na půl cesty a účasti na brigádách během jejich studia.

Graf 2 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na účasti na brigádách.

Graf 2 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na účasti na brigádách. Zdroj: vlastní zpracování.

Zajímavé rovněž je, sledujeme-li rozklad odpovědí „ano, účastnil jsem se brigád“ na podotázku, zda se respondent účastnil brigád pravidelně nebo příležitostně. Mezi respondenty z domů na půl cesty pouze dva z nich uvedli, že se pravidelně účastnili brigád, z respondentů z rodin žádný neuvedl, že se účastnil pravidelně brigád.

6.4 Výzkumná otázka 3 – délka pracovní zkušenosti

Výzkumná otázka 3 (VO3) byla stanovena následujícím způsobem:

VO3: Existuje statisticky významný rozdíl v uplatnění na trhu práce po ukončení studia mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině?

Za účelem zodpovězení této výzkumné otázky a jejího vyhodnocení pomocí statistických metod byla stanovena hypotéza 3:

Hypotéza 3

3H0: Mezi mladými lidmi z domů na půl cesty a mladými lidmi z rodin není statisticky významný rozdíl v jejich uplatnění na trhu práce po ukončení studia.

3HA: Mezi mladými lidmi z domů na půl cesty a mladými lidmi z rodin je statisticky významný rozdíl v jejich uplatnění na trhu práce po ukončení studia.

Uplatnění na trhu práce bylo v rámci dotazníku testováno prostřednictvím otázek č. 5 a 7, kde byli respondenti tázáni na to, zda pracují (a na jaký druh pracovního poměru) a zda jsou v evidenci Úřadů práce. Pro potřeby statistického ověření byly odpovědi rozděleny pouze do dvou kategorií, a to „má práci“ (tj. respondent v době dotazování pracuje) a „nemá práci (evidence ÚP)“, tj. respondent je aktuálně v evidenci Úřadu práce.

Za účelem zodpovězení výzkumné otázky č. 3 bylo testováno, zda existuje statisticky významná souvislost mezi zázemím mladých lidí ve sledované věkové skupině a jejich uplatnitelností na trhu práce po skončení studia. Existence tohoto vztahu byla testována pomocí testu nezávislosti (chí-kvadrát) pro zvolenou hladinu významnosti 0,05. Nulová hypotéza předpokládá, že neexistuje souvislost mezi uplatnitelností mladých lidí ve sledované věkové skupině na trhu práce, alternativní hypotéza předpokládá závislost mezi oběma veličinami.

Data získaná dotazníkovým šetřením byla zpracována do kontingenční tabulky a byla spočítána hodnota chí-kvadrátu.

Kontingenční tabulku zachycuje Tab. 10.

Tabulka 10 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi uplatnitelností respondentů po ukončení studia na trhu práce a jejich zázemím.

		uplatnění na trhu práce		
			má práci	nemá práci (evidence ÚP)
zázemí respondenta		204	120	84
	respondenti z rodin	104	67	37
	respondenti z DPC	100	53	47

Tab. 10 – Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi uplatnitelností respondentů po ukončení studia na trhu práce a jejich zázemím. Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota chí-kvadrátu byla vypočítána pomocí statistického programu XL Statistics, kdy byla zjištěna hodnota 2,746434 (viz Tab. 11).

Tabulka 11 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost uplatnitelnosti na trhu práce a zázemím mladého člověka

(Pearson) Chi-square Test	
(For independence of zázemí respondenta and uplatnění na trhu práce)	
H ₀ : Variables are independent (no interaction between variables)	
H ₁ : Variables are dependent (interaction between variables)	
Chi-square	2,746434
DF	1
p-value =	0,097472

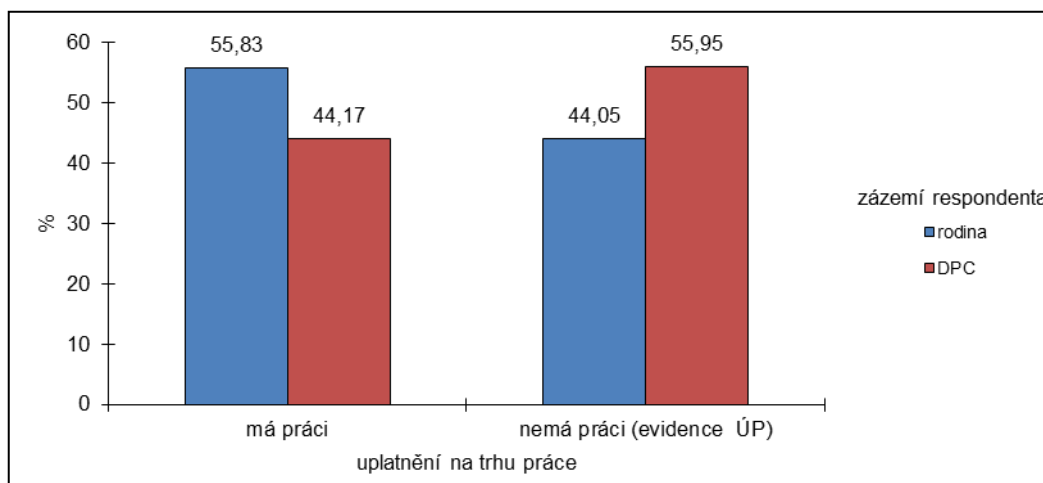
Tab. 11 – Hodnota chí-kvadrátu pro závislost uplatnitelnosti na trhu práce a zázemím mladého člověka. Zdroj: vlastní zpracování v programu XL Statistics.

Zjištěná hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria pro chí-kvadrát pro hladinu významnosti 0,05 a jeden stupeň volnosti. Tato kritická hodnota testového kritéria činí 3,841 (Chráska, 2007, s. 248). Protože hodnota zjištěného testového kritéria chí-kvadrát je nižší než kritická hodnota, tj. $2,746434 < 3,841$, **přijímáme nulovou hypotézu** a zamítáme alternativní hypotézu. Můžeme tedy uvést, že mezi proměnnými (zázemí mladého člověka a uplatnitelnost na trhu práce po skončení studia) **neexistuje statisticky významná souvislost**.

Po vyhodnocení hypotéz tedy můžeme zodpovědět výzkumnou otázku č. 3, která je zaměřena na to, zda existuje statisticky významný rozdíl v uplatnitelnosti na trhu práce po ukončení studia mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a v domech na půl cesty. **Lze tedy uvést, že neexistuje statisticky významný rozdíl v uplatnitelnosti na trhu práce mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty.**

Rozložení respondentů ilustruje i graf 3, který znázorňuje procentuální zastoupení mladých lidí z rodin a domů na půl cesty a uplatnitelnost na trhu práce po ukončení jejich studia.

Graf 3 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na uplatnitelnosti na trhu práce.

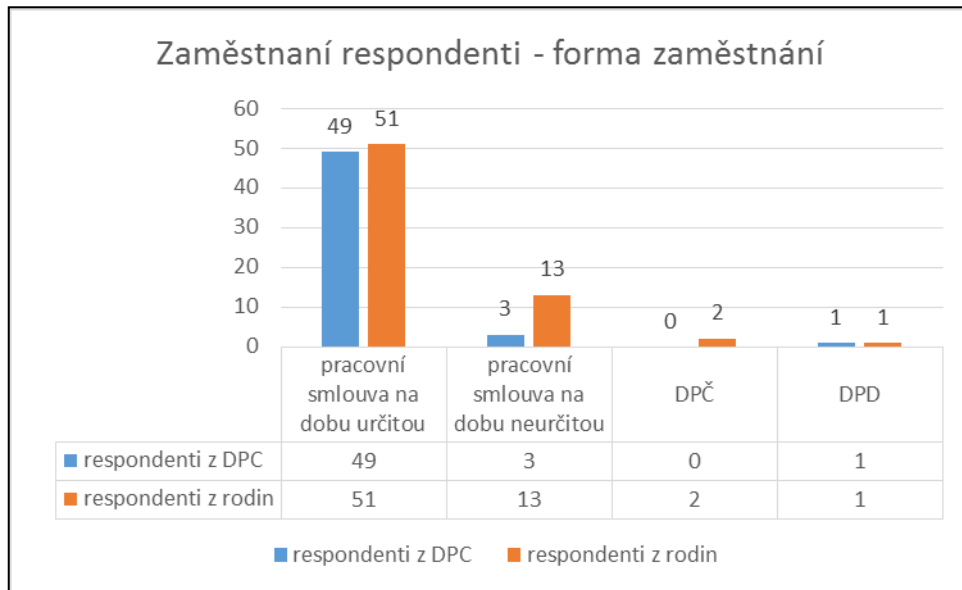

Graf 3 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na uplatnitelnosti na trhu práce.

Zdroj: vlastní zpracování.

V rámci této otázky je ještě zajímavé sledovat další souvislosti týkající se uplatnění mladých lidí na trhu práce. Podíváme-li se na to, jaká forma pracovního poměru převažuje u těch mladých lidí, kteří uvedli, že práci mají, pak jde jednoznačně o pracovní smlouvu na dobu určitou, a to jak u mladých lidí z domů na půl cesty, tak u mladých lidí z rodin. Absolutní četnosti odpovědí respondentů na formu zaměstnání ukazuje graf 4.

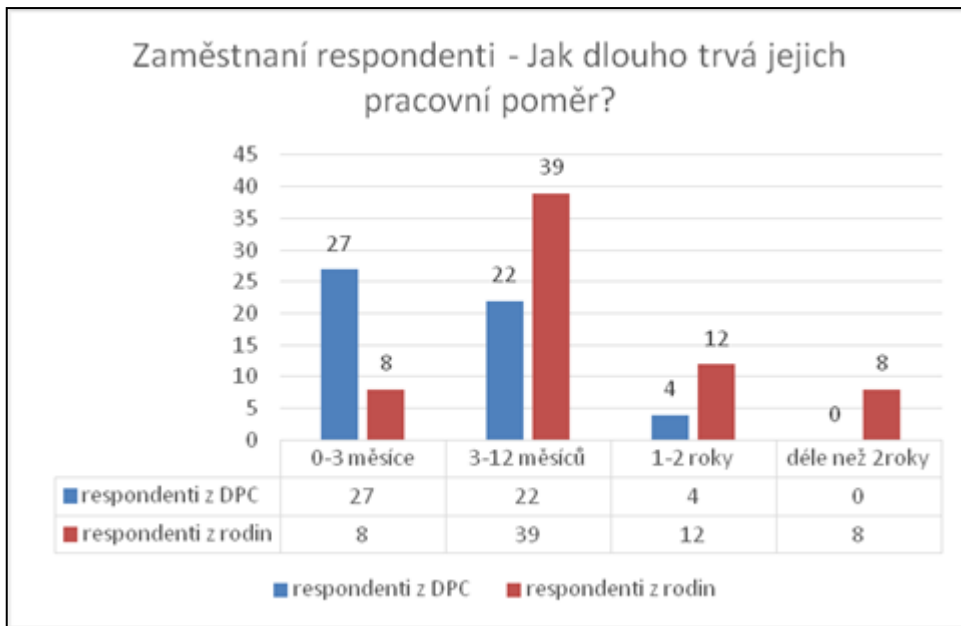
Graf 4 Forma zaměstnání u pracujících respondentů.

Graf 4 Forma zaměstnání u pracujících respondentů. Zdroj: vlastní zpracování.

Významnější rozdíly mezi oběma skupinami respondentů jsou patrné, ptáme-li se na délku jejich aktuálního pracovního poměru. Obecně vzato platí, že respondenti z rodin uvádí delší dobu aktuálního pracovního poměru. Domníváme se, že k této situaci dochází na základě přístupu mladých lidí z domů na půl cesty k pracovním návykům, kdy se setkáváme s pozdními příchody, absencemi a tudíž ze strany zaměstnavatele dochází k neprodloužení pracovní smlouvy.

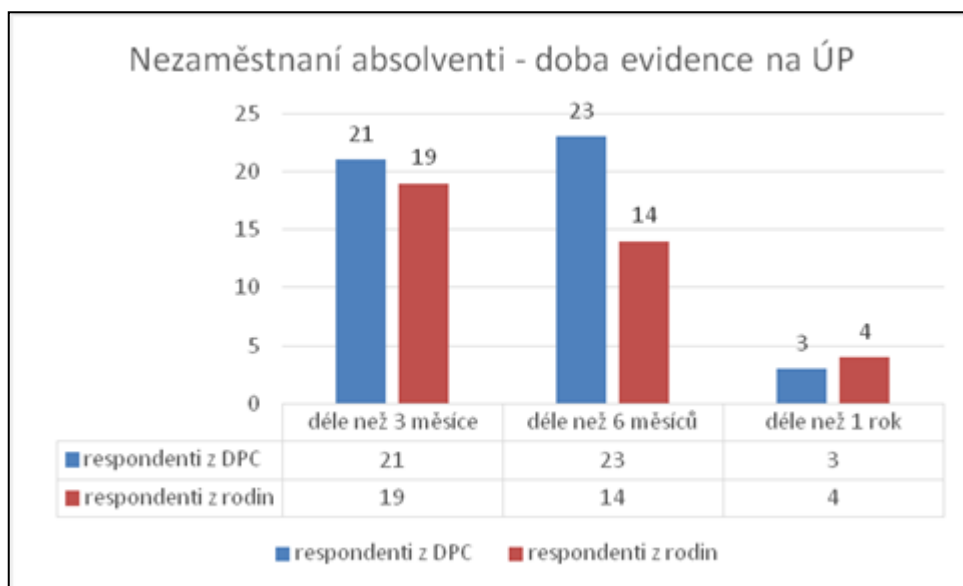
Graf 5 Délka trvání pracovního poměru u zaměstnaných respondentů.

Graf 5 Délka trvání pracovního poměru u zaměstnaných respondentů. Zdroj:vlastní zpracování.

U absolventů, kteří byli v době dotazování evidováni na Úřadu práce, bylo dále zjišťováno (prostřednictvím otázky č. 7), jak dlouho jsou již v evidenci Úřadu práce. Rozložení odpovědí ukazuje graf 6.

Graf 6 Doba evidence na Úřadu práce v případě nezaměstnaných respondentů po ukončení jejich studia.

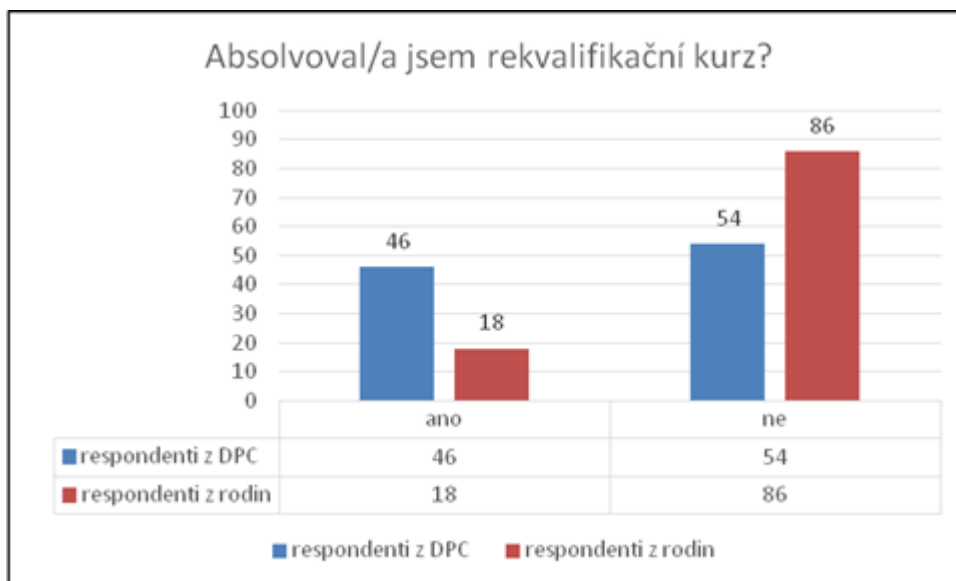

Graf 6 Doba evidence na Úřadu práce v případě nezaměstnaných respondentů po ukončení jejich studia. Zdroj: vlastní zpracování.

6.5 Doplnkové otázky

U všech respondentů (pracujících i v evidenci Úřadu práce) bylo dále zjišťováno, zda v minulosti absolvovali rekvalifikační kurz (pomocí výzkumné otázky č.8), a zda jim tento kurz po jeho úspěšném ukončení pomohl nalézt zaměstnání (pomocí výzkumné otázky č. 9).

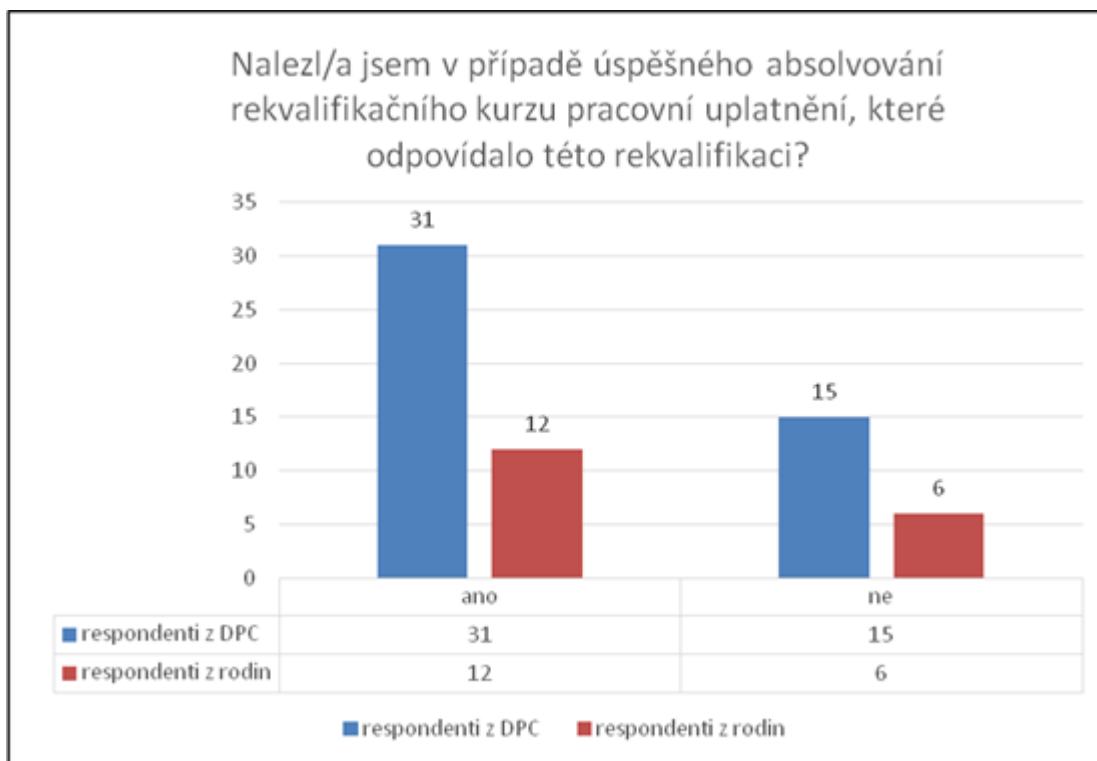
Graf 7 Absolvování rekvalifikačního kurzu.

Graf 7 Absolvování rekvalifikačního kurzu. Zdroj: vlastní zpracování.

Rozložení respondentů ilustruje graf 7, který znázorňuje procentuální zastoupení mladých lidí z rodin a domů na půl cesty v absolvování rekvalifikačního kurzu. Zde zjišťujeme, že respondenti z domů na půl cesty mají výrazně vyšší účast na absolvování rekvalifikačních kurzů proti respondentům z běžných rodin. Graf 8 znázorňuje nalezení pracovního uplatnění po úspěšném absolvování rekvalifikace – zde se pozorujeme výrazně vyšší zastoupení respondentů z domů na půl cesty proti respondentům z běžných rodin. Domníváme se, že uvedenému zjištění dochází díky projektům, které jsou cíleně zaměřeny na osoby znevýhodněné na trhu práce, a tudíž respondenti z domů na půl cesty mají větší možnost zapojení se do takovýchto projektů.

Graf 8 Nalezení pracovního uplatnění po úspěšném absolvování rekvalifikace.

Graf 8 Nalezení pracovního uplatnění po úspěšném absolvování rekvalifikace. Zdroj: vlastní zpracování.

6.6 Shrnutí výsledků výzkumu

Tento výzkum přináší aktuální informace z oblasti uplatnitelnosti mladých lidí z domů na půl cesty na trhu práce. Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, zda existuje staticky významný rozdíl v oblasti uplatnění na pracovním trhu mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině.

Díličními cíli bylo zjistit zda:

- **v úrovni dosaženého vzdělání** existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině. Po vyhodnocení hypotéz můžeme konstatovat, že existuje statisticky významný rozdíl v úrovni dosaženého vzdělání mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty.

Pro úroveň dosaženého vzdělání je tedy určující zda žije v rodině nebo v ústavní péči. Mladí lidé žijící v domech na půl cesty mají výrazně nižší úroveň dosaženého vzdělání.

- **v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání** existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině. Po vyhodnocení hypotéz můžeme konstatovat, že existuje statisticky významný rozdíl v účasti na brigádách během studia mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty. Pro účast na brigádách v době přípravy na zaměstnání je tedy určující, zda mladý člověk vyrůstá v rodině nebo ústavní péči. Mladí lidé žijící v rodinách se vyšší měrou účastnili brigád v době přípravy na zaměstnání. Zajímavé rovněž je, sledujeme-li rozklad odpovědí „ano, účastnil jsem se brigád“ na podotázku, zda se respondent účastnil brigád pravidelně nebo příležitostně. Mezi respondenty z domů na půl cesty pouze dva z nich uvedli, že se pravidelně účastnili brigád, z respondentů z rodin žádný nevedl, že se účastnil pravidelně brigád.

- **v uplatnění na trhu práce po ukončení studia** neexistuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině. Po vyhodnocení hypotéz můžeme konstatovat, že neexistuje statisticky významný rozdíl v uplatnitelnosti na trhu práce mezi mladými lidmi žijícími v rodinách a mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty. Pro uplatnění na trhu práce tudíž není určující, zda žije v domě na půl cesty nebo v rodině.

Zajímavou informací je rovněž zjištění, že respondenti z domů na půl cesty mají výrazně vyšší účast na absolvování rekvalifikačních kurzů proti respondentům z běžných

rodin. Domníváme se, že uvedenému zjištění dochází díky projektům, které jsou cíleně zaměřeny na osoby znevýhodněné na trhu práce, a tudíž respondenti z domů na půl cesty mají větší možnost zapojení se do takovýchto projektů.

Důvody v rozdílné uplatnitelnosti mladých lidí z domů na půl cesty a mladých lidí z rodiny na trhu práce nebyly předmětem zkoumání této diplomové práce, která byla zaměřena pouze na kvantitativní výzkum. Domníváme se, že doplnění výzkumu o kvalitativní část by vedla k zajímavým zjištěním, která by byla významným zdrojem informací o přístupu mladých lidí žijících v domě na půl cesty a mladých lidí žijících v rodinách k uplatnění na trhu práce komplexně.

O důvodech rozdílnosti přístupu mladých lidí žijících v domech na půl cesty a mladých lidí žijících v rodinách k uplatnění na trhu práce lze pouze jen spekulovat – zda je pro mladé lidi žijící v rodinách motivací a inspirací vzor rodičů, kteří jsou zaměstnaní a mají určité pracovní návyky nebo zda je pro mladé lidi žijících v domech na půl cesty lákavější vést život bez zaměstnání a očekávat pouze sociální výhody.

6.7 Diskuze

Při volbě tématu diplomové práce jsme byli ovlivněni skutečností, že s cílovou skupinou mladých lidí žijících v domech na půl cesty aktivně spolupracujeme v rámci projektů, které jsou zaměřeny na vstup mladých lidí do osobního i pracovního života.

S mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty řešíme mimo jiné i jejich pracovní uplatnění. Pomocí pracovní a bilanční diagnostiky hledáme pro uživatele domů na půl vhodný pracovní obor. V případě jejich zájmu zajišťujeme rekvalifikační kurzy a v návaznosti na ně i případné pracovní uplatnění, kdy jsou náklady na zaměstnance poskytovány zaměstnavateli formou dotace. Součástí těchto činností je úzká spolupráce s klíčovými pracovníky v domech na půl cesty a také s jednotlivými zaměstnavateli.

Díky výše uvedeným aktivitám jsme se domnívali, že mladí lidé žijící v domech na půl cesty mají zcela odlišný přístup ke svému uplatnění na pracovním trhu. Vznikl u nás dojem, že mladí lidé žijící v domech na půl cesty nemají vytvořené pracovní návyky, není u nich aktuální potřeba být zaměstnán a je u nich nízký pocit zodpovědnosti.

Z výsledků výzkumu, ale vyplývá, že rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a žijícími v rodině je v úrovni dosaženého vzdělání – mladí lidé žijící v domech na půl cesty mají výrazně nižší úroveň dosaženého vzdělání. Dále pak sledujeme rozdíl

v účasti na brigádách během studia – mladí lidé žijící v rodinách se vyšší měrou účastnili brigád.

Usuzujeme, že k těmto rozdílům přispívá i možnost osobního příkladu, se kterým se setkávají mladí lidé žijící v rodinách. Mají možnost vnímat přístup rodičů k zaměstnání, vzdělávání se a samozřejmě k financím. Mladí lidé žijící v ústavní péči tuto možnost nemají a to i přesto, že se setkávají s pedagogickými pracovníky, vychovateli, prochází různými vzdělávacími aktivitami, kde dochází k nácviku praktických situací. Stále setrvávají v ústavním zařízení, kde vnímají jako běžný standard to, že mají zajištěno ubytování, stravování a setkávají se s příspěvků sponzorů (značkové oblečení, návštěvy kulturních akcí, dovolené), tudíž mají vytvořenu mylnou představu o tom, že je běžné mít tento standard zajištěn. Díky tomu u nich nevzniká potřeba pracovního návyku.

V uplatnění na trhu práce po ukončení studia neexistuje rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mezi mladými lidmi žijícími v rodinách. Domníváme se, že k této situaci dochází díky projektům, které jsou zaměřeny na mladé lidi žijící v dětských domovech a domech na půl cesty. Mezi aktivity projektů nezdědka patří účast na rekvalifikačních kurzech a následně na to možnost využití dotovaného pracovního místa.

ZÁVĚR

Uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na pracovním trhu je téma, které je často diskutované jak širokou veřejností, tak pracovníky, kteří s těmito lidmi dlouhodobě spolupracují. Setkáváme se s různorodými názory ohledně přístupu jednotlivých mladých lidí k trhu práce, ale v odborné literatuře k tomuto tématu nenacházíme dostatečné množství informací.

Záměrem je poskytnout informace o tom jaký je přístup mladých lidí žijících v domech na půl cesty k zaměstnání, k možnostem jejich pracovního uplatnění a také srovnání přístupu k pracovnímu uplatnění mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a v rodině.

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá základními pojmy, které nás provází celou diplomovou prací – mladí lidé (pozdí adolescence, mladý dospělý), domy na půl cesty a pracovní trh. Druhá kapitola je věnována současnému postavení mladých lidí na trhu práce, míře nezaměstnanosti mladých lidí, jejich dlouhodobé nezaměstnanosti, dále pak uplatnění na trhu práce v souvislosti s vystudovaným oborem. Věnujeme se také faktorům ovlivňujícím uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce, mezi ně patří například úroveň a obor vzdělání, praxe, motivace k pracovnímu uplatnění. Ve třetí kapitole se zaměřujeme na politiku zaměstnanosti a sociální zabezpečení, cílené programy pro mládež, záruky pro mládež, státní sociální podporu a pomoc v hmotné nouzi.

Cílem této diplomové práce bylo zjištění, zda existuje staticky významný rozdíl v oblasti uplatnění na pracovním trhu mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině. Zkoumaný soubor zahrnoval 204 respondentů, z toho bylo 100 mladých lidí z domů na půl cesty a 104 mladých lidí žijících v rodině.

Pro potřeby výzkumu byl použit dotazník, který byl v období říjen 2014 - leden 2015 distribuován do domů na půl cesty ve Zlíně, Vsetíně, Valašském Meziříčí, se kterými dlouhodobě spolupracujeme, a dále na Úřady práce Zlíně, Vsetíně a Valašském Meziříčí a také byl osloven náhodný výběr mladých lidí za pomoci metody sněhové koule. Data z dotazníků byla zpracována a seříděna do tabulky v programu Microsoft Excel. Získané hodnoty byly vloženy do tabulek četností a rovněž graficky znázorněny pomocí sloupcových grafů. Za stěžejní statistickou metodu pro ověření platnosti hypotéz byl použit test nezávislosti (chí-kvadrát), výpočty jsou ověřeny také pomocí programu XL Statistics.

Výzkumem bylo zjištěno, že pro uplatnitelnost mladého člověka na trhu práce je převážně určující, zda žije v rodině nebo v ústavní péči. Ukazuje se to v případě úrovně dosaženého vzdělání a v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání. V obou zkoumaných případech bylo vypočítáno, že existuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodinách. Respondenti z domů na půl cesty dosahují významně nižší úrovně dosaženého vzdělání než respondenti žijící v rodinách a také, že respondenti z domů na půl cesty mají výrazně nižší zastoupení v účasti na brigádách v době přípravy na zaměstnání. Naopak v uplatnění na trhu práce po ukončení studia neexistuje statisticky významný rozdíl mezi mladými lidmi žijícími v domech na půl cesty a mladými lidmi žijícími v rodině. Jako zajímavou označujeme informaci týkající se uplatnění mladých lidí na trhu práce, kdy mladí lidé, kteří uvedli, že práci mají, jednalo se jednoznačně o pracovní smlouvu na dobu určitou, a to jak u mladých lidí z domů na půl cesty, tak u mladých lidí z rodin. Významnější rozdíly jsme zaznamenali v délce aktuálního pracovního poměru, že respondenti žijící v rodinách uvádí delší dobu aktuálního pracovního poměru.

Věříme, že tento výzkum bude přínosem v pohledu na uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na trhu práce a bude inspirací pro pracovníky s mladými lidmi v ústavní péči i domech na půl cesty k další práci s těmito mladými lidmi, k jejich vedení a motivování k vyššímu vzdělání, k účasti na brigádách, k získávání větších pracovních návyků a tím i k vyšší uplatnitelnosti na pracovním trhu. Zároveň nás nutí k zamyšlení se nad sociální politikou státu, zda je smysluplné poskytovat sociální dávky i osobám, které nemají zájem se zaměstnávat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAROCHOVÁ, Eliška. 2014. *Díky těmto projektům získáváme bohaté zkušenosti s mladými lidmi*. Ostrava: Sociální práce, Asociace vzdělavatelů v sociální práci ve spolupráci s Fakultou sociálních studií v Ostravě.
- [2] BĚLOHLÁVEK, František. 1996. *Organizační chování*. Praha: Rubico. ISBN: 80-85839-09-1
- [3] BRDIČKA, Bořivoj. Neformální vzdělávání nabývá na významu, 2010 [online]. In Učitel'ský spomocník. [cit. 30.10.2014]. Dostupné z: http://www.spomocnik.cz/index.php?id_document=2458
- [4] BUCHTOVÁ, Božena et al., 2002. *Nezaměstnanost – psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada publishing, a.s. ISBN 80-247-90006-8.
- [5] ČERMÁKOVÁ Kristýna a Markéta K. HOLEČKOVÁ, *Úvod In MPSV ČR: Standardy kvality sociálních služeb - výkladový sborník pro poskytovatele*. [Online] 2008. Praha: MPSV. [cit. 20. 10. 2014]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5966/4_vykladovy_sbornik.pdf
- [6] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – říjen 2014*. www.czso.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://notes.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cnez112814.docx>
- [7] DISMAN, Miroslav, 2008. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Praha: nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-0139-7.
- [8] FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Stáže pro mladé zájemce o zaměstnání 2*. www.fdv.mpsv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <http://fdv.mpsv.cz/cz/front.project/detail?parurl=cinnosti-fdv&urlkey=22-staze-pro-mlade-zajemce-o-zamestnani-ii>
- [9] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2009. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-569-1.
- [10] HORÁKOVÁ-HOSKOVCOVÁ, Simona. 2009. *Psychosociální intervence*. Praha: nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-1626-1.
- [11] HRADECKÁ, Vlastimila a Ilja HRADECKÝ. 1996. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. ISBN 80-902292-0-4.
- [12] HUČÍN, Jakub. Inteligence ke kariéře nestačí. *Psychologie dnes*, 2001. roč.7, č.5, s. 9-13.

- [13] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [14] INFOABSOLVENT. *Nezaměstnanost mladých lidí v ČR a EU*. www.infoabsolvent.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/0-0-04/Nezamestnanost-mladych-v-CR-a-EU/12>
- [15] KAHOUN, Vilém et al., 2013. *Sociální zabezpečení*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON. ISBN 978-80-7387-733-0.
- [16] KALEJA, Martin. 2011. *Etopedie. Studijní materiál FVP SLU, vytvořený v rámci projektu "Inovace a modernizace výuky a zvyšování odborných kompetencí"* [online]. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, [cit. 30.10. 2014]. Dostupné také naWorld, dostupné z:<http://elearning.fvp.slu.cz/mod/resource/view.php?id=4883>
- [17] KREBS, Vojtěch et al., 2002. *Sociální politika*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o. ISBN 80-86395-33-2.
- [18] KREJČOVÁ, Lenka, 2011. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3474-3.
- [19] KOČÍ, Jakub D, 2010. Startovací byty - šance pro mladé. [Online]. Článek v časopise Žena - in z 26. 10. 2010 [cit. 15. 10. 2014]. Dostupné z: <http://zena-in.cz/clanek/startovaci-byty-sance-pro-mlade/kategorie/finance-aprace/rubrika/rodina>
- [20] KURZY. *ČR-počet lidí bez práce v listopadu klesl, nezaměstnanost zůstala na 7,1%*. www.kurzy.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/374434-cr-pocet-lidi-bez-prace-v-listopadu-klesl-nezamestnanost-zustala-na-7-1/>
- [21] LANGMEIER, Josef a Dana Krejčířová, 2006. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2., Praha: Grada publishing, a.s. ISBN 80-247-1284-9.
- [22] LANGMEIER, Josef et al., 1998. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha: H&H. ISBN 80-86180-03-4.
- [23] MACEK, Petr, 2003. *Adolescence*. Vyd.2., Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.
- [24] MAREŠ, Petr, 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-08-3.

- [25] MATOUŠEK, Oldřich et al., 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7367-002-X.
- [26] MATOUŠEK, Oldřich et al., 2007. *Sociální služby*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-310-9.
- [27] MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-549-0.
- [28] MATOUŠEK, Oldřich, 1993. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-901424-7-8.
- [29] MATOUŠEK, Oldřich, 1999. *Ústavní péče*. Vyd. 2., Praha: SLON. ISBN 80-85850-76-1.
- [30] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea Matoušková, 2011. *Mládež a delikvence*. Vyd.3., Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.
- [31] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2003. *Strategie lidských zdrojů pro Českou republiku*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 80-86734-02-1.
- [32] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2003. *Evropská strategie zaměstnanosti a Česká republika*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 80-86552-49-7.
- [33] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v1.pololetí 2014*. www.mpsv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2014p1/anal2014p1.pdf
- [34] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Realizační plán programu Záruky pro mládež České republiky*. www.mpsv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/17909/plan_programu.pdf
- [35] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Pomoc v hmotné nouzi 2015*. www.mpsv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5#sphn>
- [36] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Operační program zaměstnanost 2014-2020*. 2013 www.mpsv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.smartadministration.cz/.../12-programovy-dokument-opz-pdf.aspx>
- [37] NAKONEČNÝ, Milan, 2003. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0993-0.

- [38] NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – komparační analýza*. www.nuv.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatelu_komparace_2014_pro_www.pdf
- [39] NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Vazby vzdělávání a trhu práce*. www.nuv.cz [online]. ©2012 [cit. 2014-10-30]. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_vyberova_setreni_NUV_FIN.pdf
- [40] NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Přístup mladých lidí ke vzdělávání a jejich profesní uplatnění*. www.nuv.cz [online]. ©2003 [cit. 2014-10-30]. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Pristup_cele_konecnezneni.pdf
- [41] NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. www.nuv.cz [online]. ©2009 [cit. 2014-10-28]. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Nazory_pracovnikuUP2009.pdf
- [42] NAVRÁTIL, Pavel. 2001. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0.
- [43] ORWIN, Georg. H. 2001. *Dospívání. Kniha pro rodiče*. Praha: Grada Publishing, s.r.o. ISBN 80-247-0124-3
- [44] OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. *Aktuální problémy trhu práce*. www.osu.czonline. ©2007 [cit. 2014-10-28]. Dostupné z:
http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/aktualni_problemy_tp.pdf
- [45] ŘÍČAN, Pavel, 2004. *Cesta životem*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-829-5.
- [46] ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ et al., 1997. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 80-7169-512-2.
- [47] SIROVÁTKA, Tomáš, 2004. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Brno: Georgetown a Masarykova univerzita. ISBN 80-86251-19-5.
- [48] SKORUNKOVÁ, Radka. 2007. *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus. Univerzita Hradec Králové. ISBN 978-80-704-956-4
- [49] SMĚKAL, Václav, 2002. *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-85947-80-3

- [50] ŠIMEK, Milan et al., 2007. Střecha pro všechny. Psychologické, sociální a pracovní aspekty práce s uživateli sociálních služeb. Broumov: Diakonie Broumov. ISBN 978-80-254-1371-5.
- [51] ŠKOLA MANAŽERSKÉHO ROZVOJE. *Analýza problematiky rovných příležitostí na trhu práce.* www.smrov.cz [online]. ©2010 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.smrov.cz/wysiwyg/Analyza%200108.pdf>
- [52] ŠOLCOVÁ, Iva, 2009. *Vývoj resilience v dětství a dospělosti.* Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2947-3.
- [53] ŠPATENKOVÁ, Naděžda et al., 2004. *Krizová intervence pro praxi.* Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0586-9.
- [54] ÚČTOVÁNÍ.NET. *Minimální mzda, životní a existenční minimum v roce 2015.* www.uctovani.net [online]. ©2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.uctovani.net/minimalni-mzda-existencni-minimum.php>
- [55] VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie-dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- [56] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I.* Praha: nakladatelství Karolinum. ISBN 80-246-0956-8
- [57] VÁGNEROVÁ, Marie et al., 2013. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí.* Praha: nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2209-5.
- [58] VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Strategie dlouhodobě nezaměstnaných.* [www.vupsv.cz](http://praha.vupsv.cz)[online]. ©2008 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_267.pdf
- [59] Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- [60] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- [61] Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- [62] Zákon 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- [63] Zákon 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- [64] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- [65] Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- [66] Zákon č. 389/2011 Sb., vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi
- [67] Zákon 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima
- [68] Zákon 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- [69] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČR	Česká republika
DPC	Dům na půl cesty
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	například
OP LZZ	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
Sb.	Sbírka
Tj.	To je
Tzn.	To znamená
ÚP	Úřad práce

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání.	57
Graf 2 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na účasti na brigádách.	61
Graf 3 Procentuální zastoupení zázemí respondentů na uplatnitelnosti na trhu práce.	64
Graf 4 Forma zaměstnání u pracujících respondentů.	65
Graf 5 Délka trvání pracovního poměru u zaměstnaných respondentů.	66
Graf 6 Doba evidence na Úřadu práce v případě nezaměstnaných respondentů po ukončení jejich studia.	67
Graf 7 Absolvování rekvalifikačního kurzu.	68
Graf 8 Nalezení pracovního uplatnění po úspěšném absolvování rekvalifikace.	69

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Cílová skupina pro strategii „Evropa 2020“	29
Tabulka 2 Specifické kvantifikované národní cíle Strategie Evropa 2020.....	30
Tabulka 3 Existenční minimum.....	36
Tabulka 4 Výběr a popis vzorku respondentů.	54
Tabulka 5 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů a jejich zázemím.....	56
Tabulka 6 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost nejvyššího dosaženého vzdělání a zázemí mladého člověka.	56
Tabulka 7 Absolutní četnosti odpovědí na otázku o nejvyšším ukončeném vzdělání u respondentů z rodin a z domů na půl cesty.	58
Tabulka 8 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi účastí respondentů na brigádách během jejich studia a jejich zázemím.	60
Tabulka 9 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost účasti na brigádách během studia a zázemí mladého člověka.	60
Tabulka 10 Kontingenční tabulka pro zjištění závislosti mezi uplatnitelností respondentů po ukončení studia na trhu práce a jejich zázemím.	63
Tabulka 11 Hodnota chí-kvadrátu pro závislost uplatnitelnosti na trhu práce a zázemím mladého člověka	63

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Příloha PI : Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Jiřina Králová a jsem studentkou 2.ročníku navazujícího magisterského oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dotazník, který se Vám právě dostal do rukou, je součástí mé diplomové práce „**Uplatnitelnost mladých lidí žijících v domech na půl cesty na trhu práce**“.

Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Vaši odpověď zakroužkujte (případně doplňte). Vždy zakroužkujte pouze 1 odpověď (pokud u otázky není uvedeno jinak).

Děkuji za Váš čas.

1. Kolik je Vám let?

- a) 18-20
- b) 21-26

2. Jste klient/-ka domu na půl cesty?

- a) ano
- b) ne

3. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) **základní** - základní vzdělání, jednoletá a dvouletá praktická škola
- b) **nižší střední** - tříletá příprava v praktické škole
- c) **nižší střední odborné vzdělání** - vzdělávací programy učilišť, odborných učilišť
- d) **střední odborné vzdělání s výučním listem** - střední odborné vzdělání dosažené absolvováním nematuritních vzdělávacích programů poskytujících výuční list
- e) **střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu** - střední nebo střední odborné vzdělání dosažené absolvováním středoškolských nematuritních vzdělávacích programů neposkytujících výuční list
- f) **úplné střední všeobecné vzdělání**
- g) **úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou** - úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním studijních programů SOU ukončených maturitou a vzdělávacích programů SOU i SOŠ pro absolventy tříletých učebních oborů ukončených maturitou
- h) **úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)** - dosažené absolvováním vzdělávacích programů ukončených maturitou
- i) **vyšší odborné vzdělání** - dosažené absolvováním vzdělávacích programů vyšších odborných škol, konzervatoří a tanečních konzervatoří; pomaturitní studium specializační a inovační

- j) **bakalářské vzdělání**
- k) **vysokoškolské vzdělání**
- l) **vysokoškolské doktorské vzdělání**
- b)

4. Jaký je obor Vašeho dosaženého vzdělání?

- a) **Obecné vzdělání** - např. všeobecně vzdělávací programy, osobní dovednosti, ...
- b) **Vzdělávání a výchova** - např. pedagogika
- c) **Humanitní vědy a umění** - např. umění, náboženství, design,....
- d) **Společenské vědy, obchod a právo** - např. psychologie, sociologie, marketing, velkoobchod, maloobchod, ...
- e) **Přírodní vědy, matematika a informatika** - např. fyzika, chemie, počítačové vědy, ...
- f) **Technické vědy, výroba a stavebnictví** - např. strojírenství, elektrotechnika, ...
- g) **Zemědělství a veterinářství** - např. zahradnictví, lesnictví, rostlinná a živočišná výroba, ...
- h) **Zdravotnictví a sociální péče** - např. ošetrovatelství, péče o děti a mládež, ...
- i) **Služby** - např. hotelnictví, restaurace, přeprava, kadeřnické a kosmetické služby, ...
- j) **Nezačlenitelné programy**

5. Jste zaměstnán/-a:

- a) na pracovní smlouvu na dobu určitou
- b) na pracovní smlouvu na dobu neurčitou
- c) na dohodu o provedení činnosti (DPČ)
- d) na dohodu o provedení práce (DPP)

Pokud nejste zaměstnán/-a, přejděte na otázku č. 7

c)

6. Jak dlouho trvá tento pracovní poměr?

- a) 0 - 3 měsíce
- b) 3 - 12 měsíců
- c) 1 - 2 roky
- d) Déle než 2 roky

d)

7. Na Úřadu práce jste evidován/-a:

- a) déle než 3 měsíce
- b) déle než 6 měsíců
- c) déle než 1 rok
- d) nejsem evidován/-a na ÚP

8. Absolvoval/-a jste rekvalifikační kurz?

a) ano b) ne

e)

9. Nalezl/-a jste v případě úspěšného absolvování rekvalifikačního kurzu pracovní uplatnění, které odpovídalo této rekvalifikaci?

f) a) ano b) ne

g)

10. Účastnil/-a jste se v průběhu studia brigád?

a) ne

b) příležitostně

c) pravidelně - uveďte frekvenci

Děkuji Vám za čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali. Pokud máte k jakékoliv otázce poznámku (např. chcete sdělit více svých zkušeností), můžete je do dotazníku připsat, případně mi napsat na e-mail : jirinakralova@seznam.cz